

Др Суад Арнаутовић
Др Ирена Хаџиабдић

ПРАКТИКУМ ЗА ИЗБОРНУ КОМИСИЈУ ОСНОВНЕ ИЗБОРНЕ ЈЕДИНИЦЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

BOSNA I HERCEGOVINA
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
SREDISNJE IZBORNO POVIJESSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Др Суад Арнаутовић

Др Ирена Хаџиабдић

ПРАКТИКУМ

ЗА ИЗБОРНУ КОМИСИЈУ ОСНОВНЕ ИЗБОРНЕ ЈЕДИНИЦЕ У БОСНИ
И ХЕРЦЕГОВИНИ

Сарајево, 2018. године

Издавач: Централна изборна комисија Босне и Херцеговине, Данијела Озме 7, 71000 Сарајево, телефон: 033/251 300, факс: 033/251 329, email: info@izbori.ba, веб адреса: www.izbori.ba

За издавача: др Ирена Хаџиабдић, предсједница

Аутори: др Суад Арнаутовић и др Ирена Хаџиабдић

Коаутор: мр Ермин Кос

Уреднички одбор: Звонко Мијан, Нада Батинар, мр Селвер Келештура

ДТП: ГРАФИКА ШАРАН

Штампа: Графика Шаран д.о.о. Сарајево

За штампарију: инг, граф тех. Дејан Шаран

Тираж: 180

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

342.8(496.7)“2018”(035)

ARNAUTOVIĆ, Suad

Praktikum za izbornu komisiju osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini / Suad Arnautović, Irena Hadžić. - Sarajevo : Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, 2018. - 66 str. : graf. prikazi ; 30 cm

Ćir. - Tekst na srp. jeziku. - O autorima: str. 65-66. - Bibliografija: str. 64.

ISBN 978-9958-555-34-3

1. Hadžić, Irena

COBISS.BH-ID 26174726

Централна изборна комисије Босне и Херцеговине на 36. сједнице одржаној 26.07.2018. године, одобрила је овај приручник за коришћење изборној администрацији у Босни и Херцеговини на Општим изборима 2018. године.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Овај приручник урађен је захваљујући финансијским средствима Савјета Европе. Ставови изражени у њему ни на који начин не одражавају званични став Савјета Европе.

Приручник се дистрибуира бесплатно!

С А Д Р Ж А Ј

Предговор.....	4
О практикуму.....	5
<i>I. НАДЛЕЖНОСТ, КООРДИНАЦИЈА, НАДГЛЕДАЊЕ И РЕГУЛИСАЊЕ ЗАКОНИТОСТИ РАДА ИЗБОРНИХ КОМИСИЈА</i>	7
<i>II. ПОСТУПАК ИЗБОРА, ИМЕНОВАЊА И РАЗРЕШЕЊА ИЗБОРНЕ КОМИСИЈЕ ОСНОВНЕ ИЗБОРНЕ ЈЕДИНИЦЕ</i>	8
2.1 Поступак јавног оглашавања упражњених позиција изборних комисија.....	8
2.2 Рад комисије за избор.....	10
2.3 Услови за именовање члана изборне комисије.....	10
2.4 Надлежности Централне изборне комисије БиХ у поступку именовања.....	12
2.5 Поступак разрешења члана изборне комисије.....	13
<i>III. НАДЛЕЖНОСТИ ИЗБОРНЕ КОМИСИЈЕ</i>	16
3.1 Организација рада изборне комисије и поступак одлучивања.....	16
3.2 Надлежности изборне комисије.....	17
3.3 Финансирање изборне комисије.....	18
3.4 Излагање Привремених бирачких спискова.....	20
3.5 Одређивање бирачких мјеста, подјела бирачких мјеста.....	21
3.6 Именовање и обука чланова бирачких одбора.....	23
3.7 Безбједност и примопредаја изборног материјала.....	25
3.8 Информисање бирача и других учесника у изборном процесу.....	29
3.9 Изборни посматрачи.....	31
<i>IV. ИЗБОРНИ ДАН</i>	34
4.1 Припреме и организација рада изборне комисије за изборни дан.....	34
4.2 Радње на дан избора на бирачком мјесту.....	35
4.3 Бројање гласачких листића на бирачком мјесту.....	38
4.3.1. Бројање гласачких листића – први круг.....	41
4.3.2 Бројање гласачких листића – други круг.....	42
4.4 Унос, обрада и контрола изборних резултата.....	43
4.4.1 Организација и контрола уноса изборних резултата.....	43
4.4.2 Поступак по захтјеву за правилно обједињавање резултата.....	46
<i>V. ЖАЛБЕ И ПРИГОВОРИ</i>	48
5.1 Надлежности изборне комисије по приговорима и жалбама.....	48
5.2 Поступак рјешавања приговора/жалби.....	49
5.3 Примјери из судске праксе.....	52
<i>ПРИЛОЗИ</i>	55
<i>ЛИТЕРАТУРА</i>	64
<i>О АУТОРИМА</i>	65

Предговор

Драге предсједнице и предсједници,

чланице и чланови општинских и градских изборних комисија у Босни и Херцеговини,

Изузетна нам је част и привилегија бити ауторима првог практикума за рад изборних комисија основних изборних јединица у Босни и Херцеговини. Циљ овога приручника је да буде “при руци” сваком предсједнику и члану општинске/градске изборне комисије (у даљњем тексту: ОИК), тј. у вашем свакодневном раду на веома захтјевним пословима организације и реализације изборног процеса у Босни и Херцеговини.

Дјелокруг рада и надлежности ОИК-а су јасно прописани Изборним законом БиХ и низом подзаконских прописа које доноси Централна изборна комисија БиХ. ОИК, такође, усваја свој пословник којим прописује властите процедуралне и процесне радње. Све то захтијева од ОИК-а минуциозну пажњу и стриктну примјену законске норме, а нарочито код рјешавања приговора и доношења првостепених управних аката.

Аутори сматрају да ће овај Практикум бити од користи вама, предсједницима и члановима ОИК-а, као користан подсјетник за ваш свакодневни рад.

Познато је да је Централна изборна комисија БиХ и прије, а тако ће бити и овог изборног циклуса, припремала Приручник за рад бирачких одбора и Приручник за посматраче избора. Сада имамо и нове приручнике, тј. Практикум за изборну комисију основне изборне јединице и Практикум за финансирање кампање и политичких странака, чиме се заокружује једна важна цјелина инструктивних и упућујућих публикација које припрема Централна изборна комисија БиХ сваког изборног циклуса. Зато овај Практикум треба гледати и примјењивати у цјелини са осталим приручницима, чиме се у знатној мјери олакшава рад чланова органа за спровођење избора, а посебно чланова ОИК-а, који представљају “срце и душу” изборног процеса у Босни и Херцеговини.

Посебну захвалност упућујемо Савјету Европе и госп. Francois Friederich на финансијској помоћи за издавање овог приручника за рад ОИК-а, што у крајњем треба да резултира законитим и транспарентним радом чланова органа за спровођење избора и фер и слободним одвијањем изборног процеса у Босни и Херцеговини.

Нашу захвалност упућујемо и сарадницима на припреми ове публикације Ермину Косу, шефу Сектора за изборе ИКТ у Секретаријату ЦИК БиХ, и Јасминки Јолдић, шефици Одсјека за административно-документационе послове и обуку.

Великохвала и уредничком одбору овог издања, искусним изборним функционерима и дугогодишњим члановима изборне администрације у Босни и Херцеговини Нади Батинар, предсједници Градске изборне комисије Бањалука, Звонку Мијану, предсједнику Општинске изборне комисије Центар Сарајево, и Селверу Калештури, предсједнику Градске изборне комисије Зеница, на веома ласкавим оцјенама овог рукописа, као и практичним сугестијама и примједбама које су дали у фази припреме за штампу Практикума.

Напослѣтку, желимо скренути пажњу да се електронска верзија овог Практикума може да преузме на веб сајту Централне изборне комисије БиХ www.izbori.ba, тако ће бити доступна и најширем кругу оних који су заинтересовани за праћење рада ОИК-а и основне надлежности ових веома битних органа за спровођење избора.

У Сарајеву, августа 2018.

АУТОРИ

Др Ирена Хаџиабдић

Проф. др Суад Арнаутовић

О практикуму

Према члану I тачка 2. Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина је демократска држава која функционише у складу са законом и на основу слободних и демократских избора. Важан дио овог уставног принципа владавине права захтијева такву организацију и спровођење избора који ће им без сумње дати атрибуте слободних и демократских.

Босна и Херцеговина има веома сложену унутрашњу/државну структуру и организацију власти као посљедицу више фактора. С друге стране, како је то наглашено на једном мјесту и у овом Практикуму, “изборни процес представља систем сложених и комплексних оперативнотехничких радњи које укључују већи број различитих учесника и чија реализација се одвија у кратком временском интервалу“. Дакле, у условима сложене државне структуре и, као посљедице тога, сложеног изборног система, изузетно је отежан његов основни циљ – гласове претворити у одређену политичку одлуку. Под тиме се подразумијевају начини гласања, али прије свега систем гласања, којима је сврха одредити начине који гласове претварају у састав тако изабраног гласачког тијела. Поред тога што укључује изборе за више нивоа власти и отворене листе, он укључује и двије главне групе изборних система – пропорционални и већински изборни систем.

Све ово пред изборну администрацију у Босни и Херцеговини ставља озбиљан изазов у стварању претпоставки за спровођење слободних и демократских избора.

Због свега апострофованог, овај Практикум може да одигра улогу крајње озбиљног уџбеничког материјала за изборну администрацију у цјелини. Вишеструки су разлози за такву оцјену. У питању је, прије свега, чињеница да се овим питањима, до овог Практикума, никада раније нико није бавио на овако конципиран начин. Наравно, не смије да се изгуби из вида ранија активност Централне изборне комисије Босне и Херцеговине, као и неких невладиних организација, на припреми за сваки изборни циклус одговарајућих приручника за рад појединих дијелова изборне администрације. Међутим, овај пут се ради о литератури која на једном мјесту, на свеобухватан, цјеловит, али истовремено довољно јасан, прецизан и концизан начин представља путоказ за практичну примјену Изборног закона Босне и Херцеговине, свих релевантних подзаконских аката и богате изборне праксе.

Практикум са својим садржајем на један потпуно нов и ријетко конзеквентан начин представља незаобилазну литературу, не само за изборну комисију основне изборне јединице, како је насловљен, већ и за све друге сегменте изборне администрације у најширем смислу. При томе се мисли на органе надлежне за избор и именовање изборних комисија, чланове изборних комисија, чланове бирачких одбора, политичке субјекте и њихове изборне штабове, кандидате на изборима, изборне посматраче и невладине организације укључење у надгледање изборног процеса. Практикум може послужити као веома корисно итиво и за све остале – независно од тога ради ли се о обичним читаоцима или онима којима су знања о изборном процесу потребна из професионалних разлога.

Практикум креће од почетне обраде поступка избора, именовања и разрјешења изборне комисије основне изборне јединице, па преко надлежности изборне комисије, заштите изборног права, долази до изборног дана и уноса обраде и контроле изборних резултата. Кроз цијели свој садржај Практикум је прожет врло ефектним илустрацијама појединих изборних радњи и процеса, које помажу њиховом бољем и лакшем разумијевању и спровођењу. Такође, врло корисно је и издавања кратких, али важних напомена уз сваки сегмент Практикума. Чак се чини да би, за оне искусније из изборне администрације, само груписање ових кратких и важних напомена било од изнимне користи.

Садржај Практикума вјерно одражава циљ и врсту ове литературе, сажетци су устројени коректно и конкретно, сви кораци у изборном процесу су примјерено приказани и исправно протумачени, референце на одговарајуће одредбе прописа дате су у фуснотама на свим важним мјестима.

Због наглашене сложености изборног процеса у Босни и Херцеговини, једини начин да сваки изборни функционер на правилан начин изврши додијељену дужност јесте да се у свом раду досљедно придржава прописаних процедура. То је често захтјеван и нимало лак задатак и свако

напуштање ових процедура, импровизација или тражење, „својих“ рјешења, води неминовно у грешку која може имати врло озбиљне негативне посљедице у погледу вјеродостојности изборних резултата, али и за појединца у изборној администрацији због сношења посљедица учињене грешке.

Након издавања овог Практикума, може да се утврди да ће сваки изборни функционер, који га посједује и поступа на начин у њему описан, сасвим сигурно добро обавити свој посао и избјећи грешке у свом раду. Ипак, треба да се нагласи како ово и даље не искључује обавезу познавања одредби Изборног закона Босне и Херцеговине и релевантних подзаконских прописа и континуирану едукацију.

*Звонко Мијан, Општинска
изборна комисија Центар Сарајево*

I. НАДЛЕЖНОСТ, КООРДИНАЦИЈА, НАДГЛЕДАЊЕ И РЕГУЛИСАЊЕ ЗАКОНИТОСТИ РАДА ИЗБОРНИХ КОМИСИЈА

Историјски посматрано организација и спровођење избора у Босни и Херцеговини утврђена је Анексом 3. Споразум о изборима у којем је наведено: *“С циљем промовисања слободних, поштених и демократских избора и постављања темеља репрезентативне управе те обезбјеђења постепеног постизања демократских циљева у цијелој Босни и Херцеговини, у складу с одговарајућим документима Организације за безбједност и сарадњу у Европи, Република Босна и Херцеговина, Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска (“стране”) споразумјеле су се како слиједи:*

Члан I: Услови за демократске изборе

Стране су обавезне да обезбиједи услове за организацију слободних и поштених избора, посебно политички неутралан амбијент; обавезне су да штите и примјењују право тајно гласања без страха или застрашивања; обавезне су да обезбиједи слободу изражавања и штампе; обавезне су да омогуће и подстичу слободу удруживања (укључујући политичке странке); обавезне су да обезбиједи и слободу кретања.“

Поред наведеног, одредбама члана 5. Стална изборна комисија, Анекса 3. прописано је: “Стране су сагласне да оснују сталну изборну комисију, која ће да буде одговорна за спровођење будућих избора у Босни и Херцеговини.“¹

Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине у новембру 2001. године усвојила је Изборни закон Босне и Херцеговине којим се уређује избор чланова и делегата Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине и чланова Предсједништва Босне и Херцеговине, те принципи који важе за изборе на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини.²

Законом је утврђено да је Централна изборна комисија БиХ независан орган који подноси извјештај непосредно Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине и чије овласти из ње произилазе. Централна изборна комисија БиХ, поред осталог, врши сљедеће активности:

- координира, надгледа и регулише законитост рада свих изборних комисија и бирачких одбора у складу са Изборним законом БиХ
- доноси административне прописе за спровођење Изборног закона БиХ
- обавјештава изборну комисију или бирачки одбор или било који други орган надлежан за спровођење избора да не поступају у складу с одредбама овог Закона, или да их крше, и надлежном органу налаже предузимање одговарајућих мјера
- обавља све друге послове утврђене законом.³

У складу са наведеним, Централна изборна комисија БиХ усклађује рад свих изборних комисија на начин да доноси прописе о спровођењу Изборног закона БиХ, прати путем достављених извјештаје поступања изборних комисија, даје инструкције о специфичним активностима, те утврђује радње и рокове за извршење изборних радњи. Овакву надлежност Централне изборе комисије БиХ потврдио је и Уставни Суд Босне и Херцеговине одлуком донесеном 26. маја 2012. године.⁴

¹ Општи оквирни споразум за мир у Босни Херцеговини, Извор: http://www.ohr.int/?page_id=1252.

² Члан 1.1 Изборног закона Босне и Херцеговине.

³ *Ibid.*, Члан 2.9.

⁴ Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине по апелацији С. Т. (“Службени гласник БиХ“, број 63/12).

II. ПОСТУПАК ИЗБОРА, ИМЕНОВАЊА И РАЗРЕШЕЊА ИЗБОРНЕ КОМИСИЈЕ ОСНОВНЕ ИЗБОРНЕ ЈЕДИНИЦЕ

2.1 Поступак јавног оглашавања упражњених позиција изборних комисија

Чланови изборних комисија именују се путем јавног огласа. Јавни оглас расписује општинско вијеће/скупштина општине у року од 90 дана прије дана истека мандата, а у изборној години 30 дана прије дана истека мандата члана изборне комисије, те га објављује у штампаним, електронским медијима или на неки други погодан начин.

Основни елементи које би требао садржавати јавни оглас су:

- Правни основ за расписивање јавног огласа⁵
- Број чланова који се тражи и период на који се именују чланови изборних комисија⁶
- Услове које треба да испуњава члан изборне комисије⁷
- Назнаку о обавезној мултиетничној и полној заступљености⁸
- Која лица не могу да буду чланови изборне комисије⁹
- Обавезна документација коју су кандидати дужни да приложе
- Датум затварања јавног огласа и начин доставе пријаве на јавни оглас.

Шема 1. Приказ радњи за именовање чланова изборних комисија

⁵ Члан 2.12 став (5) Изборног закона БиХ.

⁶ *Ibid.*, Члан 2.12.

⁷ *Ibid.*, Члан 2.2.

⁸ *Ibid.*, Члан 2.2 став (4) и 2.12.

⁹ *Ibid.*, Члан 2.3.

У изборном периоду општинско вијеће/скупштина општине именује замјенског члана изборне комисије без јавног оглашавања најкасније у року од седам (7) дана од дана престанка мандата (члан 2.15 ИЗ БиХ), а и на ово именоване потребна је сагласност ЦИК БиХ.

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ZENIČKO- DOBOJSKI KANTON
OPĆINA KAKANJ
Općinsko vijeće**

Na osnovu člana 2.12 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 23/01, 07/02, 09/02, 20/02, 25/02, 04/04, 20/04, 25/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 i 7/14), člana 7. Uputstva o utvrđivanju kvalifikacija, broja i imenovanju članova izborne komisije osnovne izborne jedinice u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 57/17, 60/17 i 10/18) i člana 1. Odluke o objavljivanju javnog oglasa za imenovanje članova Općinske izborne komisije ("Službene novine Općine Kakanj", broj: 4/18), Općinsko vijeće Kakanj objavljuje

JAVNI OGLAS
za imenovanje članova Općinske izborne komisije Kakanj

I

Objavljuje se javni oglas za imenovanje 2 (dva) člana Općinske izborne komisije. Članove Općinske izborne komisije imenuje Općinsko vijeće, uz saglasnost Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine na period od 7 (sedam) godina, od dana imenovanja.

Kandidat za člana Općinske izborne komisije treba ispunjavati sljedeće opće uslove:

1. da je osoba sa pravom glasa;
2. da je osoba sa odgovarajućom stručnom spremom.

II

(1) Pored uslova iz tačke I ovog oglasa, osoba koja je kandidat za člana Općinske izborne komisije mora ispunjavati sljedeće posebne uslove:

- a) da ima prebivalište na području općine Kakanj;
- b) da ima završen fakultet, VII/1 stepen stručne spreme ili završen fakultet Bolonjskog sistema studiranja sa najmanje 180 ETCS i
- c) da posjeduje iskustvo u provođenju izbora.

(2) Pod iskustvom u provođenju izbora podrazumijeva se:

- a) članstvo u izbornoj komisiji i
- b) članstvo u biračkom odboru na izborima obuhvaćenim Izbornim zakonom BiH.

(3) Izuzetno od odredbi tačke II (1) a), član izborne komisije može biti lice sa prebivalištem iz druge općine ukoliko nema kandidata sa prebivalištem u općini Kakanj.

(4) Izuzetno od odredbi tačke II (1) c), član izborne komisije može biti osoba koja ima VII/1 stepen stručne spreme, završen pravni fakultet, odnosno završen pravni fakultet Bolonjskog sistema studiranja sa najmanje 180 ETCS, bez izbornog iskustva navedenog u tački II, stav 2.

III

(1) Sastav općinske izborne komisije mora biti multietničan tako da odražava zastupljenost konstitutivnih naroda, uključujući i ostale vodeći računa o posljednjem popisu stanovništva provedenom na državnom nivou.

(2) U sastavu izborne komisije nastojeće se obezbijediti zastupljenost spolova u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH.

IV

U skladu sa članom 2.3 Izbornog zakona BiH, za člana Općinske izborne komisije ne može biti imenovana osoba:

1. koja se ne može kandidirati u smislu odredbi članova 1.6, 1.7 i 1.7a Izbornog zakona BiH;
2. koja je član najvišeg izvršno-političkog organa političke stranke ili koalicije (predsjednik, potpredsjednik, generalni sekretar ili član izvršnog odbora ili glavnog odbora);
3. koja je nosilac izabranog mandata ili je član izvršnog organa vlasti, osim u slučajevima predviđenim članom 2.12 stav (4) Izbornog zakona BiH;
4. koja je kandidat za izbore za bilo koji nivo vlasti;
5. kojoj je izrečena kazna za radnju koja predstavlja težu povredu izbornih zakona ili propisa za koju je lično odgovorno, u posljednje četiri godine, računajući od dana pravosnažnosti odluke.

Član Općinske izborne komisije ne može biti zastupnik, odnosno punomoćnik političkog subjekta koji učestvuje na izborima, niti lice koje je pravosnažnom sudskom presudom osuđeno na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci ili duže.

VI

Uz prijavu na javni oglas potrebno je dostaviti sljedeću dokumentaciju:

1. kraću biografiju;
2. ovjerenu diplomu o stečenoj stručnoj spremi kandidata;
3. dokaz o posjedovanju iskustva kandidata u provođenju izbora;
4. ovjerenu fotokopiju lične karije;
5. ovjerenje o prebivalištu izdato od nadležnog organa, ne starije od tri mjeseca;
6. svojeručno potpisanu i od nadležnog organa ovjerenu izjavu o nepostojanju smetnji iz tačke IV ovog javnog oglasa (član 2.3 Izbornog zakona BiH);
7. izjavu o nacionalnom izjašnjenju kandidata - imenovanog člana izborne komisije sa posljednjeg popisa stanovništva u BiH, svojeručno potpisanu i ovjerenu od nadležnog organa;
8. svojeručno potpisanu i od nadležnog organa ovjerenu izjavu o nepostojanju smetnji iz tačke V ovog javnog oglasa (član 2.12 stav (7) Izbornog zakona BiH), odnosno da osoba koja je kandidat za člana Općinske izborne komisije nije zastupnik, odnosno punomoćnik političkog subjekta koji učestvuje na izborima, niti lice koje je pravosnažnom sudskom presudom osuđeno na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci i duže.
9. popunjen Upitnik o podacima kandidata - imenovanog člana izborne komisije.

VII

Ovaj javni oglas će se objaviti u dnevnim novinama "Oslobođenje", na web stranici Općine Kakanj (www.kakanj.com.ba) i oglasnoj ploči Općine. Obrasci izjava iz tačke VI, pod rednim brojem 6., 7. i 8. te Upitnik pod rednim brojem 9. kandidati mogu preuzeti u prijemnoj kancelariji Općine Kakanj. Rok za podnošenje prijave je 8 dana od dana objave u dnevnim novinama "Oslobođenje". Prijavu na ovaj javni oglas dostaviti preporučeno poštom, ili na protokol Općine, u zatvorenoj koverti sa naznakom:

**"JAVNI OGLAS ZA IMENOVANJE ČLANA OPĆINSKE IZBORNE KOMISIJE - NE OTVARAJ" na sljedeću adresu:
OPĆINA KAKANJ, KOMISIJA ZA IZBOR I IMENOVANJA, Ulica branilaca, 72 240 Kakanj.**

Po zatvaranju javnog oglasa, Komisija za izbor i imenovanja izvršit će klasifikaciju kandidata na one koji ispunjavaju uvjete tražene javnim oglasom i na one koji ne ispunjavaju uvjete javnog oglasa. Komisija će obaviti intervjue, nakon čega će sačiniti rang-listu sa redoslijedom kandidata prema uspjehu postignutom na intervjuu i istu dostaviti Općinskom vijeću. Neblagovremene prijave neće biti razmatrane.

OPĆINSKO VIJEĆE

Слика 1. Примјер Јавног огласа за именоване члана изборне комисије

2.2 Рад комисије за избор

Општинско вијеће/скупштина општине за спровођење јавног огласа именује комисију. Број чланова и састав комисије утврђује општинско вијеће/скупштина општине водећи рачуна да именује лица која су упозната са изборним процесом те да они не учествују као кандидати у јавном огласу.

Комисија свој рад организује у сједницама, те је обавезна да донесе Пословник о раду и изврши избор руководства. О одржаним сједницама комисија сачињава записник.

Задатак конкурсне комисије је:

- по затварању јавног огласа, конкурсна комисија ће извршити класификацију кандидата на оне чија је пријава потпуна, благовремена и који испуњавају тражене услове и оне који не испуњавају услове
- потом се сачињава писани извјештај који садржи све релевантне податке за сваког кандидата који се јавио на јавни оглас уз образложење
- са кандидатима који испуњавају услове јавног огласа, конкурсна комисија обавља усмени разговор (интервју), према претходно утврђеним критеријумима, о чему се сачињава записник са тачно наведеним питањима која су постављена кандидату уз коментар комисије да ли је одговорио задовољавајуће или не
- након тога се врши бодовање и сачињава ранг листа са редослиједом кандидата према успјеху (укупном броју поена), постигнутом на усменом разговору.

Комисија извјештај о свом раду са ранг листом доставља надлежном органу на одлучивање.¹⁰

Важно!!!

- Непотпуне и неблаговремене пријаве комисија неће узети у разматрање.
- Приговори на рад конкурсне комисије се упућују општинском вијећу/скупштини општине.

2.3 Услови за именовање члана изборне комисије

Услови и критеријуми за именовања члана изборне комисије утврђени су Изборним законом БиХ и Упутством о утврђивању квалификација, броја, именовању и разрјешењу и обуци чланова комисија основне изборне јединице у Босни и Херцеговини.

У складу са наведним, да би лице било члан изборне комисије потребно је да испуњава слjedeће опште услове:

- да је лице са правом гласа,
- да посједује одговарајућу стручност и искуство у спровођењу избора.¹¹

¹⁰ Члан 7. Упутство о утврђивању квалификација, броја, именовању и разрјешењу и обуци чланова изборне комисије основне изборне јединице у Босни и Херцеговини.

¹¹ Члан 2.2 Изборног закона БиХ и члан 2. став (1) Упутство о утврђивању квалификација, броја, именовању и разрјешењу и обуци чланова изборне комисије основне изборне јединице у Босни и Херцеговини.

Под искуством у спровођењу избора подразумијева се:

- чланство у изборној комисији, и
- чланство у бирачком одбору на изборима обухваћеним Изборним законом у БиХ.¹²

Поред општих услова члан изборне комисије мора да испуњава и посебне услове:

- да има пребивалиште у општини за коју се именује изборна комисија,
- да има завршен факултет, VII/1 степен стручне спреме или завршен факултет Болоњског система студирања са најмање 180 ЕТЦС.

Изузетно:

- члан изборне комисије може да буде особа са пребивалиштем из друге општине, уколико нема кандидата са пребивалиштем у општини у којој се именује изборна комисија, који испуњава услове тражене јавним огласом
- члан изборне комисије може да буде лице које има VII/1 степен стручне спреме, завршен Правни факултет, односно завршен Правни факултет Болоњског система студирања с најмање 180 ЕТЦС
- члан изборне комисије може да буде лице које има завршену вишу школу, односно VI степен стручне спреме уколико се ради о општини која има мање од 1000 бирача уписаних у Централни бирачки списак или ако је потребно испоштовати одредбе члана 2.14 став (1) Изборног закона БиХВН.¹³

Важно!!!

Члан изборне комисије не може да буде лице:

- које се не може кандидовати у смислу одредби чланова 1.6, 1.7 и 1.7а овог закона
- које је члан највишег извршно-политичког органа политичке партије или коалиције (предсједник, потпредсједник, генерални секретар или члан извршног одбора или главног одбора)
- које је носилац изабраног мандата или је члан извршног органа власти, осим у случајевима предвиђеним чланом 2.12 став 4. овог Закона
- које је кандидат за изборе за било који ниво власти, и којем је изречена казна за радњу која представља тежу повреду изборних закона или прописа за коју је лично одговорно, у посљедње четири (4) године, рачунајући од дана правоснажности одлуке.
- Централна изборна комисија БиХ одлучује да ли тежина повреде или лична одговорност чине лице неподобним да буде члан изборне комисије.¹⁴

¹² Члан 2. став (3) Упутство о утврђивању квалификација, броја, именовању и разрјешењу и обуци чланова изборне комисије основне изборне јединице у Босни и Херцеговини.

¹³ *Ibid.*, Члан 2. став (3) и (4).

¹⁴ Члан 2.3 Изборног закона БиХ.

Поред наведених услова које треба да испуњава члан изборне комисије, општинско вијеће/скупштина општине приликом именовања члана изборне комисије води рачуна о два аспекта који се односе на састав комисије¹⁵:

- састав изборне комисије је мултиетничан
- у саставу изборне комисије настојаће се обезбиједити равноправна заступљеност полова.

2.4 Надлежности Централне изборне комисије БиХ у поступку именовања

Именовање чланова изборних комисија врши општинско вијеће/скупштина општине уз сагласност Централне изборне комисије Босне и Херцеговине.¹⁶ Након спровођења процедуре јавног оглашавања, те доношења одлуке општинског вијећа/скупштине општине, комплетна документација о спровођењу поступка избора члана изборне комисије доставља се Централној изборној комисији Босне и Херцеговине на давање сагласности.

Обавезна документација која се доставља Централној изборној комисији БиХ:

- Одлука/рјешење општинског вијећа/скупштине општине
- Одлука о именовању комисије
- Јавни оглас
- Доказ о објави јавног огласа
- Извјештај конкурсне комисије
- Записници конкурсне комисије
- Ранг листа са обављеног интервјуа
- Документација за кандидата (попуњен упитник, доказ о стручној спреми, доказ о изборном искуству, изјаве, потврде и др.)¹⁷

Важно!!!

- Одлуку о именовању доноси општинско вијеће/скупштина општине уз сагласност Централне изборне комисије БиХ.
- Мандат члана изборне комисије почиње тећи од дана давања сагласности Централне изборне комисије БиХ на одлуку/рјешење о именовању.
- Уколико општинско вијеће/скупштина општине не изврше именовање члана изборне комисије у року од 30 дана, Централна изборна комисија БиХ може да изврши именовање новог члана изборне комисије.

¹⁵ *Ibid.*, Члан 2.14.

¹⁶ *Ibid.*, Члан 2.12 став (5).

¹⁷ Члан 10. Упутство о утврђивању квалификација, броја, именовању и разрјешењу и обуци чланова изборне комисије основне изборне јединице у Босни и Херцеговини.

СУДСКА ПРАКСА:

Одбијање сагласности Централне изборне комисије БиХ на именовање члана Изборне комисије.

За члана Изборне комисије не може да буде именовано лице које је кандидат за изборе за било који ниво власти.

Из образложења:

Апелационо вијеће сматра да је одредба члана 2.3. став 1. тачка 4. Изборног закона БиХ потпуно јасна и прецизна, и да не ограничава своју примјену на изборни период у смислу одредбе члана 1.1а став 1. тачка 12. Изборног закона БиХ, као што сматра жалитељица. Наведена одредба прописује да за члана изборне комисије не може да буде именовано лице које је кандидат за изборе за било који ниво власти. Неспорно је да се Н.К. налазио на кандидатској листи у својству кандидата у име политичког субјекта С. Р. С. на Локалним изборима 2012. године, за Скупштину општине П., као и да је наведену листу овјерила Централна изборна комисија БиХ. Након извршене овјере кандидатских листа, у смислу одредбе члана 4.21 став 4. Изборног закона БиХ, политичка партија, коалиција или листа независних кандидата не могу да мијењају кандидатску листу све до истека мандата органа. То из разлога што ако мандат кандидата са листе политичке партије престане у складу са чланом 1.10 Изборног закона, мандат се додјељује сљедећем кандидату у складу са чланом 13.5. став 4. Изборног закона, а све у циљу обезбјеђења континуитета рада органа власти у случају престанка мандата изабраном носиоцу мандата. Стога и не стоји тврдња жалитеља да је својом изјавом да се више није кандидовао на изборима, и да се унапријед одрекао могућности да буде одборник, изразио свој став да одустаје од кандидатуре за одборника, јер је таква изјава ирелевантна. Овакав став је апелационо одјељење већ раније заузело у предметима: С1 3 Иж 019595 15 Иж по жалби СО Љ., С1 3 Иж 013180 13 Иж донесеним по жалби Г. Д., те број С1 3 Иж 013785 13 Иж донесеним по жалби О. В. и Општинског вијећа З. о недавању сагласности на именовање чланова изборне комисије. (Рјешење вијећа Апелационог одјељења Суда БиХ, број: С1 3 Иж 019745 15 Иж од 12. 10. 2015. године)¹⁸

2.5 Поступак разрјешења члана изборне комисије

Члану изборне комисије престаје мандат у случају да: истекне законски рок на који је именован, поднесе оставку, умре, буде спријечен да обавља функцију, не може да обавља функцију због неспојивости дужности или буде смијењен са дужности члана изборне комисије.

У случају разрјешења чланова изборних комисија, општинско вијеће/скупштина општине прибавља претходну сагласност од Централне изборне комисије БиХ.¹⁹

Када је члан изборне комисије дуже одсутан из оправданих разлога (болест, школовање, стручно усавршавање и др.), члан се не разрјешава, већ се на његово мјесто именује замјенски члан изборне комисије.²⁰

Ако члану изборне комисије мандат истиче у изборном периоду, мандат се продужава до потврђивања резултата избора. Мандат замјенског члана траје до повратка редовног члана изборне комисије.²¹

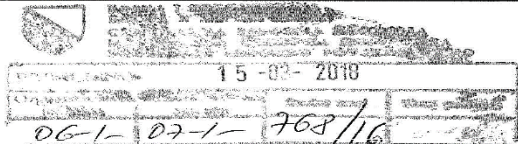
¹⁸ Билтен судске праксе 5/2015.

¹⁹ Члан 2.16 став (1) Изборног закона БиХ.

²⁰ *Ibid.*, Члан 2.16 став (2).

²¹ *Ibid.*, Члан 2.15 став (4).

Судска пракса – Обавезан мултиетничан састав изборне комисије, члан 2.14
Изборног закона БиХ.

Bosna i Hercegovina		Bosna i Hercegovina
Sud Bosne i Hercegovine Sud Bosne i Hecegovine		
05-1 <i>[Signature]</i>		
Broj: S1 3 Iž 028025 18 Iž Sarajevo, 13.03.2018.godine		
		
<p>Sud Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću Apelacionog odijeljenja sastavljenom od sudija dr Branka Moraita, predsjednika vijeća, Mirsade Džindo i Zvezdane Antonović, članova vijeća, odlučujući o žalbi [redacted], izjavljenoj protiv rješenja Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, broj: 06-1-07-1-768/16 od 15.02.2018.godine, u nejavnoj sjednici, održanoj dana 13.03.2018.godine, donio je</p>		
R J E Š E N J E		
<p>Žalba [redacted] se uvažava, poništava se rješenje Centralne izborne komisije broj: 06-1-07-1-768/16 od 15.02.2018. godine i predmet vraća Centralnoj izbornoj komisiji BiH na ponovni postupak donošenja odluke.</p>		
O b r a z l o ž e n j e		
<p>Rješenjem Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, broj: 06-1-07-1-768/16 od 15.02.2018.godine, data je saglasnost na rješenje Općinskog vijeća [redacted] broj: 01-05-32/18 od 29.01.2017.godine, kojim se na dužnost člana Općinske izborne komisije [redacted] imenuje [redacted], član.</p>		
<p>Dakle, davanjem saglasnosti na imenovanje [redacted] na mjesto člana Općinske izborne komisije [redacted] došlo je do toga da su sva tri imenovana člana imenovana iz reda [redacted] naroda, čime je direktno povrijeđen član 2.14 stav 1. Izbornog zakona BiH kojim je izričito propisano da sastav Izborne komisije je multietničan, tako da odražava zastupljenost konstitutivnih naroda, uključujući i ostale, u izbornoj jedinici za koju se organ nadležan za provođenje izbora osniva, vodeći računa o posljednjem popisu stanovništva provedenom na državnom nivou. Stavom 2. navedene odredbe je nadalje propisano da ako sastav Izborne komisije ne bude u skladu sa stavom 1. ovog člana, CIK BiH poništiti će imenovanje članova i o tome izvjestiti organ nadležan za imenovanje, a organ nadležan za imenovanje će u roku od 15 dana od dana donošenja odluke CIK BiH izvršiti ponovno imenovanje organa, u skladu sa kriterijem iz stava 1. ovog člana.</p>		
<p>Odlučna činjenica je ta da je pored kandidata koji su se izjašnjavali kao [redacted] i koji su ispunjavali uslove za imenovanje bilo i kandidata druge nacionalnosti koji su takođe ispunjavali tražene uslove za imenovanje, što znači da je povrijeđena odredba člana 2.14. Izbornog zakona kojom je imperativno propisano da sastav izborne komisije mora biti multietničan.</p>		
<p>Iz navedenih razloga valjalo je žalbu tužitelja usvojiti i osporeno rješenje poništiti i vratiti na ponovni postupak, uz napomenu tuženoj da se postupak imenovanja okonča u smislu odredbe člana 2.14 stav 1. i člana 2.12. stav 5. Izbornog zakona BiH.</p>		

Слика 2. Одлука Суада БиХ број: S1 3 Iž 028025 18 Iž од 13.03.2018. године

Судска пракса – Примјена посљедњег пописа становништва у погледу националне структуре општине

Bosna i Hercegovina

Босна и Херцеговина

20 -07- 2017

05-1-07-1-117/17

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Broj: S1 3 Iž 025832 17 Iž
Sarajevo, 18.07.2017. godine

Sud Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u apelacionom upravnom vijeću sastavljenom od sudija, Srete Crnjak, predsjednika vijeća, Dinke Bečlagić-Čovrk i Vesne Trifunović, članova vijeća, odlučujući o žalbi Predsjednika Skupštine opštine [] [] izjavljenoj protiv odluke Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, broj: 05-1-07-1-117/17 od 04.07.2017. godine, u pravnoj stvari imenovanja predsjednika i člana Opštinske izborne komisije [], u nejavnoj sjednici održanoj dana 18.07.2017. godine, donio je

RJEŠENJE

Žalba se odbija.

Образложење

Odlukom Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, broj i datum navedeni u uvodu, nije data saglasnost zbog čega je i poništeno je rješenje Skupštine opštine [] broj: 01-022-52/17 od 21.06.2017. godine kojim je na dužnost u članstvu Opštinske izborne komisije [] imenovana [] kao predsjednica i članica.

Ne mogu se prihvatiti žalbeni navodi kojim se ukazuje na nepravilno utvrđeno činjenično stanje u pogledu nacionalne strukture stanovnika opštine [] na osnovu centralne baze podataka koju vodi MUP RS [] s obzirom da se popis stanovništva u BiH jedino može cijeniti u skladu sa odredbom člana 2.14 stav 1. Izbornog zakona BiH, prema posljednjem provedenom popisu stanovništva provedenom na državnom nivou, a to je popis iz 2013. Godine (Sl.glasnik BiH, broj 60/16). Osim toga, navedene povrede bi mogle pored onemogućavanja provjere nadležnih organa da li kandidati ispunjavaju opšte i posebne uslove, dovesti i kandidate u neravnopravan položaj.

S obzirom na navedeno, po ocjeni ovog vijeća, pobijana odluka Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine je pravilna i zakonita, a žalba neosnovana pa je istu, primjenom odredbe člana 81. stav 1. Zakona o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj: 19/02 do 74/10) valjalo odbiti.

Слика 3. Одлука Суада БиХ број: S1 3 Iž 025832 17 Iž од 18.07.2017. године

III. НАДЛЕЖНОСТИ ИЗБОРНЕ КОМИСИЈЕ

3.1 Организација рада изборне комисије и поступак одлучивања

Изборне комисије у свом раду морају да се придржавају принципа независности и непристраности.²² Рад изборне комисије организује се кроз сједнице. Сједнице изборних комисија су јавне, те су изборне комисије дужне да обезбиједи да јавност буде благовремено обавјештена о одржавању сједница.

За административно-техничке послове изборна комисија може да има секретара изборне комисије.

Начин и организацију рада изборна комисија уређује Пословником о раду изборних комисија.

Пословник о раду обавезно садржи:

- начин сазивања сједнице, предједавање сједницом
- утврђивање дневног реда за сједницу
- начин одлучивања и доношења одлука на сједници
- одржавање реда на сједници
- вођење записника са сједнице и начин њиховог достављања члановима изборне комисије, чување службених материјала изборне комисије и начин њиховог архивирања и
- сва друга питања у вези са обезбјеђењем ефикасног и законитог рада изборне комисије.²³

У циљу организације изборних активности, изборне комисије доносе Акциони план који садржи обавезно податке: активност/задатак, одговорност, временски оквир, ресурсе, сарадња, комуникација и непоходна средства.

Р/Б	Активност (Шта ће бити урађено?)	Одговорност (Ко ће урадити?)	Временски оквир (Који је период реализације активности?)	Ресурси (Који су ресурси потребни?)	Сарадња(Ко још треба да буде укључен?)	Комуникација (На који начин ће се комуницирати?)	Непоходна средства (Шта је потребно од средстава за реализацију?)
1.	Излагање Привременог бирачког списка	Сви чланови ОИК/ГИК	Јун 2018.	Локације, Транспорт	Мјесне заједнице	Састанци ...	Ситни канцеларијски материјал

Табела 1. Примјер Акционог плана

У циљу ефикасне и благовремене реализације одређених изборних активности, изборна комисија може да расподијели дужности на чланове изборне комисије, о чему доноси одлуку.²⁴

²² Члан 2.1 став (2) Изборног закона БиХ.

²³ Члан 3. Упутство о начину рада и извјештавања изборне комисије основне изборне јединице у Босни и Херцеговини.

²⁴ *Ibid.*, Члан 2.

Важно!!!

Одлуке изборна комисија доноси натполовичном већином од укупног броја чланова.²⁵

Члан изборне комисије неће учествовати у доношењу одлуке када тај члан или члан његове уже породице има лични или финансијски интерес, или ако постоји сукоб интереса који може да доведе у сумњу његову способност да дјелује непристрано.²⁶

Документација која настане током рада изборне комисије потребно је чувати у складу са прописима којим је регулисана ова материја.²⁷

Изборна комисија трајно чува сљедећу документацију:

- Рјешења о именовању бирачких одбора
- Евиденција о именовању чланова бирачких одбора
- Евиденције о издатим сертификатима за успјешну провјеру знања
- Књигу протокола
- Записнике са сједница изборне комисије.

3.2 Надлежности изборне комисије

Надлежности изборне комисије утврђене су Изборним законом и другим прописима које је донијела Централна изборна комисија БиХ.

Основне надлежности изборних комисија су:

- излагање привремених бирачких спискова
- одређивање бирачких мјеста
- именовања и обука чланова бирачког одбора
- сигурност и достава бирачким одборима изборног материјала за гласање
- обавјештавање бирача о свим информацијама неопходним за спровођење избора, у складу са прописима Централне изборне комисије БиХ
- одговорна је за уређење бирачког мјеста и друге техничке припреме за изборе
- одговорна је за правилно бројање гласачких листића на бирачким мјестима и у општинским центрима за бројање
- обједињује резултате избора са свих бирачких мјеста у општини и достављање Централној изборној комисији БиХ и
- други послови у складу са законом и прописима Централне изборне комисије БиХ.²⁸

²⁵ Члан 2.18 Изборног закона БиХ.

²⁶ *Ibid.*, Члан 2.1 став (2).

²⁷ Члан 7. Упутство о начину рада и извјештавања изборне комисије основне изборне јединице у Босни и Херцеговини.

²⁸ Члан 2.13 Изборног закона БиХ.

3.3 Финансирање изборне комисије

Средства за спровођење избора су средства за материјалне трошкове и средства за накнаде за рад органа за спровођење избора.

Средства за материјалне трошкове су средства за осигурање вршења овлаштења општинских изборних комисија из члана 2.13 и Одлуке Централне изборне комисије БиХ, док су средства за накнаде за рад органа за спровођење избора, средства утврђена у члану 2.12 став (9) и члану 2.19 става (16) и (17) Изборног закона Босне и Херцеговине.

Важно!!!

- Сви органи власти на свим нивоима и званичници у Босни и Херцеговини и дипломатско-конзуларним представништвима БиХ обавезни су помагати органима надлежним за спровођење избора.²⁹
- У буџету општине /града осигуравају се средства за вршење овлаштења изборних комисија.
- Средствима за вршење овлаштења и спровођење избора самостално располаже у оквиру одобреног буџета изборна комисија.
- Средства за спровођење избора морају се осигурати у року од 15 дана од дана доношења одлуке Централне изборне комисије БиХ.³⁰

За потребе благовременог планирања и обезбјеђења средстава у буџету, изборна комисија сачињава Финансијски план и доставља га надлежном органу на усвајање..

У случају да општина/град не може обезбједити средства ентитети, кантони дужни су осигурати недостајућа средства.³¹

²⁹ *Ibid.*, Члан 2.1 став (3).

³⁰ *Ibid.*, Члан 1.2 и 1.2а

³¹ *Ibid.*, Члан 1.2 а став (2).

Примјер финансијског плана

ОПШТИНСКА/ГРАДСКА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

Мјесто: _____

Датум: _____

У складу са чланом 1.2а и чланом 2.13 Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 52/04, 25/05, 52/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16), изборна комисија основне изборне јединице _____, на сједници одржаној _____. 20___. године усвојила је:

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ИЗБОРНЕ КОМИСИЈЕ ОСНОВНЕ ИЗБОРНЕ ЈЕДИНИЦЕ _____ ЗА 2018. ГОДИНУ

1. Накнаде и материјални трошкови изборне комисије

1.1 Накнада за рад предсједника изборне комисије _____ КМ

1.2 Накнада за рад чланова изборне комисије _____ КМ

1.3 Дневнице за присуствовања обавезним едукацијама које организује
Централна изборна комисија БиХ _____ КМ

1.4 Трошкови горива за рад на терену _____ КМ

1.5 Трошкови складиштења изборног материјала _____ КМ

1.6 Набавка неопходне опреме _____ КМ

Укупно тачка 1 _____ КМ

2. Накнаде и материјални трошкови бирачких одбора

2.1 Накнаде предсједницима бирачких одбора _____ КМ

2.2 Накнаде члановима бирачких одбора _____ КМ

2.3 Накнаде замјеницима чланова бирачких одбора _____ КМ

2.3 Трошкови горива за потребе предсједника бирачких одбора _____ КМ

Укупно тачка 2 _____ КМ

3. Уређивање бирачких мјеста _____ КМ

4. Закуп приватног простора за локације бирачких мјеста _____ КМ

5. Закуп простора за одржавање обуке _____ КМ

6. Трошкови информисања _____ КМ

6.1 Штампаше плаката о бирачким мјестима _____ КМ

6.2 Радио-оглашавање о процесу излагања привремених бирачких спискова,
одређивања бирачке опције расељених лица _____ КМ

6.3 Потребе оглашавања изборне комисије путем јавних медија (радио,
телевизија, штампани медији) _____ КМ

Укупно тачка 6 _____ КМ

7. Накнада повремено ангажованим извршницима
(послови примопредаје изборног материјала, стручна лица која
пружају помоћ изборној комисији за извршење изборних активности) _____ КМ

8. Непредвиђени трошкови у висини од 3% од укупно планираних средстава _____ КМ

За реализацију Општинских избора 2018. године потребно је у буџету општине/града обезбиједити:

УКУПНО: _____ КМ

Предсједник изборне комисије

3.4 Излагање Привремених бирачких спискова

За потребе излагања извода из Привремених бирачких спискова, изборна комисија сачињава План за излагање бирачких спискова, који садржи основне податке о локацији и времену излагања извода из Привремених бирачких спискова.

Наведени План се доставља Централној изборној комисији БиХ најкасније 125 дана прије дана одржавања избора.

Излагање извода из Привремених бирачких спискова врши се у периоду од 125 до 90 дана прије дана одржавања избора.

Основна сврха наведеног излагања је: омогућавање увида бирача у податке из Централног бирачког списка, уочавање одређених неправилности у подацима о бирачима, показатељ начина распореда улица по бирачким мјестима, преглед броја бирача на појединим бирачким мјестима и др.

У периоду излагања бирачи могу путем центра за бирачки списак и изборне комисије да доставе уочене примједбе, како би биле отколоњене прије закључивања коначног бирачког списка.

Општинска изборна комисија			
Број: 01-03-05/18 Датум: 31.05.2018. године			
На основу члана 18. став. (1) Правилника о употреби и изради извода из Централног бирачког списка („Службени гласник БиХ“, број: 29/18), Општинска изборна комисија [] на сједници одржаној 31.05.2018. године, донијела је			
П Л А Н излагања извода из Привременог бирачког списка			
Изводи из Привременог бирачког списка за подручје општине [] биће изложени у периоду од 09.06. до 09.07.2018. године, на локацијама и то како слиједи:			
1.	Бирачко мјесто 024Б-001	[]	-Просторија МЗ Модрича 1
2.	Бирачко мјесто 024Б-002		-Просторија МЗ Модрича 1
3.	Бирачко мјесто 024Б-003		-ОШ „Свети Сава“Модрича
40.	Бирачко мјесто 024Б-040	[]	-Просторија МЗ Модрича 4
41.	Бирачко мјесто 024Б-041		-Просторија МЗ Добриња
Сви изводи из Привременог бирачког списка за подручје општине Модрича биће изложени у шалтер сали општине [] и објављени на веб страници општине [].			
Сврха излагања извода из Привременог бирачког списка је давање на увид података држављанима БиХ с бирачким правом како би могли провјерити и извршити исправку или допуну својих података.			
Бирачи који у периоду излагања извода из Привременог бирачког списка уоче неправилности и погрешне податке имају право да захтијевају њихову исправку, уколико се ради о исправци личних података. Захтјев се подноси органу надлежном за вођење података чија се исправка захтијева.			
Расељена лица која имају бирачко право подносе лично захтјев за одређивање или промјену бирачке опције Централној изборној комисији БиХ путем Центра за бирачки списак у општини Модрича, уколико имају пријављено пребивалиште или боравиште у општини Модрича, најкасније до 24.07.2018. године.			
О трајању и мјесту излагања извода из Привременог бирачког списка и начину одређивања бирачке опције расељених лица јавност ће бити обавијештена путем плаката, које ће бити истакнуте у свим мјесним заједницама, приградским насељеним мјестима и граду Модрича, те објављени путем Радија Републике Српске – Студио Модрича, веб странице општине Модрича и огласне табле општине Модрича.			

Слика 4. План излагања извода из Привременог бирачког списка

3.5 Одређивање бирачких мјеста, подјела бирачких мјеста

Поступак одређивања бирачких мјеста изборна комисија почиње одмах након расписивања избора и он обухваћа:

- прелиминарно распоређивања улица на бирачка мјеста
- коначно утврђивање бирачких мјеста
- доношење одлуке о одређеним бирачким мјестима и
- одређивање локација бирачких мјеста.

За потребе одређивања бирачких мјеста изборна комисија се користи подацима о броју бирача у основној изборној јединици и броју бирача у одређеној улици, те географском распореду улица.

Како би прелиминарно утврдила број бирачких мјеста, изборна комисија укупни број бирача у изборној јединици дијели са бројем 800.³²

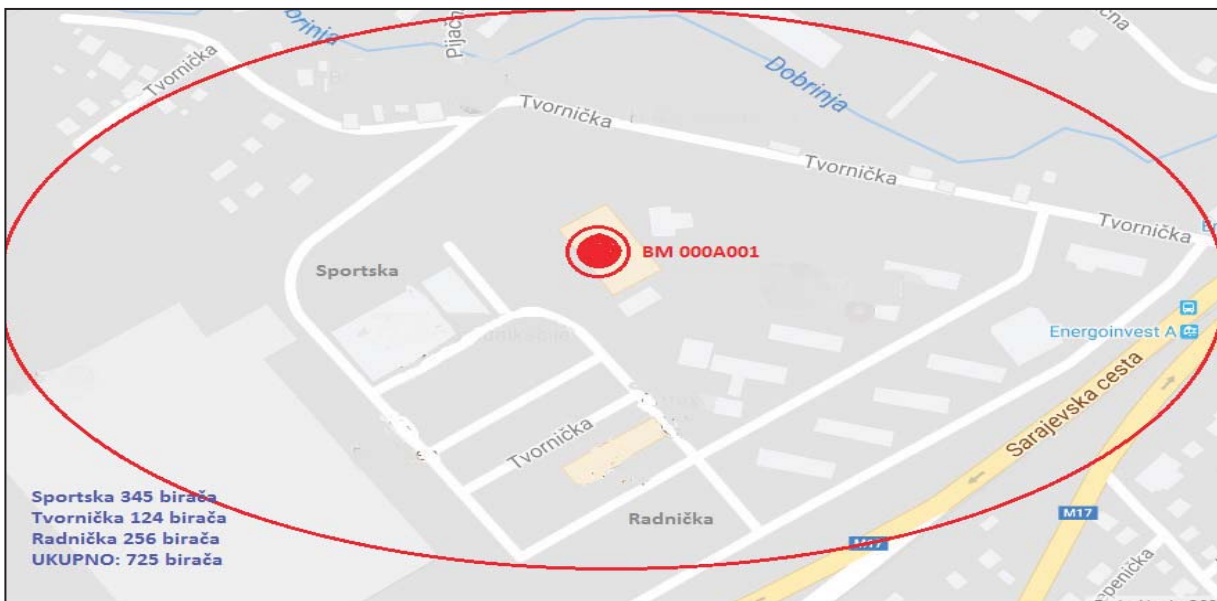
Примјер 1.

Број бирача $10.000:800 = 12,5$ приближно 13 бирачких мјеста

Након овог поступка врши се означавање на карти подручја улица у непосредној близини која могу да припадају заједничком бирачком мјесту.

Увидом у распоред улица и број бирача у појединим улицама, изборна комисија врши прелиминарно груписање улица према најближем бирачком мјесту, водећи рачуна о удаљености бирача од бирачког мјеста.

По груписању улица на бирачком мјесту, изборна комисија утврђује колики број бирача је распоређен на бирачком мјесту.

Карта 1. Примјер коришћења мапе за одређивање БМ

³² Ibid., Члан 5.2.

Уколико је број бирача већи од дозвољеног броја прописаног Изборним законом БиХ, изборна комисија формира ново бирачко мјесто, прераспоређујући комплетну улицу или дио улице на ново бирачко мјесто.

Изузетно:

Уколико не постоји могућност придруживања комплетне улице, из разлога што садржи већи број бирача од 1.000, а нема одређене кућне бројеве, изборна комисија комплетну улицу додјељује једном бирачком мјесту. Наведено бирачко мјесто ће изборна комисија подијелити на више бирачких мјеста абecedно/азбучно на А, Б ... итд.

Примјер 2.

Радничка улица броји 1365 бирача и нема одређене кућне бројеве, те се придружује једном бирачком мјесту 000А001, након тога се врши потподјела бирачког мјеста на А и Б бирачко мјесто 000А001А (презимена која почињу од А-К) и 000А001Б (презимена која почињу од Л-Ж) абecedно/азбучно. Овај поступак се одвија кроз апликације “Пасивана регистрација“ и “ЦБС“, који су дио Јединственог изборног информационог система Босне и Херцеговине (ЈИИС БиХ).

Важно!!!

На бирачком мјесту у правилу има до 800 бирача, а тај број не може да буде и већи од 1.000.³³

Послије извршеног распоређивања улица на бирачко мјесту, путем апликације “Пасивна регистрација“ врши се унос/отварање бирачких мјеста.

Отвореном бирачком мјесту придружује се улице према прелиминарном распореду који је урађен у претходним корацима.

Након што је изборна комисија извршила унос свих улица на бирачка мјеста провјерава број бирача на њима, те доноси одлуку о одређеним бирачким мјестима.

Изборне комисије ову активност раде у периоду од дана расписивања избора до 65 дана прије дана одржавања избора.

Наведена бирачка мјеста користиће се за поступак жријебања чланова бирачких одбора, те за израду Извода из Централног бирачког списка.

Најкасније 15 дана прије дана расписивања избора, изборна комисија утврђује локацију бирачког мјеста, те објављује која су бирачка мјеста одређена за гласање.³⁴

³³ *Ibid.*, Члан 5.2 став (1).

³⁴ *Ibid.*, Члан 5.1 став (5).

Важно!!!

Бирачко мјесто се не може налазити у вјерском објекту, згради органа власти, згради која је власништво политичке партије или у којој је сједиште политичке партије, згради која је коришћена као мјесто за мучења или злостављања, или мјесту гдје се служи или конзумира алкохол.³⁵

Централна изборна комисија БиХ може да промијени локацију бирачког мјеста ако утврди да није погодна за гласање.³⁶

3.6 Именовање и обука чланова бирачких одбора

У бирачким одборима заступљени су представници политичких субјеката који су овјерени за учешће на изборима у изборној јединици у којој се именују бирачки одбори, примјењујући систем жријебања који је спровела Централна изборна комисија БиХ у складу са чланом 5.15 став (2) Изборног закона БиХ.

Централна изборна комисија БиХ најкасније 60 дана прије дана одржавања избора доставља изборним комисијама основних изборних јединица списак политичких субјеката и омјер заступљености у бирачким одборима према резултатима јавно спроведеног ждријеба.³⁷

Позиција утврђена ждријебом	Листа овјерених политичких субјеката за основну изборну јединицу	Омјер заступљености у додјели мјеста у БО
1.	Партија А	1/1
2.	Партија Б	1/1
3.	Коалиција Х	1/1
4.	НК З	1/1
До Н

Табела 2. Поредак и заступљеност политичких субјеката

Изборна комисија за потребе додјеле бирачких мјеста припрема табелу бирачких мјеста у својој изборној јединици са поретком од почетног бирачког мјеста које носи ознаку ХХХА001... итд.

БМ	Број чланова БО	Додјела мјеста у бирачком одбору					Круг додјеле мјеста
ХХХА001	3						
ХХХА002	3						
ХХХА003	3						
до ХХХА.....							

Табела 3. Поредак бирачких мјеста

Изборне комисије додјелу мјеста у бирачким одборима започињу од редног броја 1, а завршавају је посљедњим редним бројем на листи, чиме се завршава један круг (први круг) додјеле мјеста у бирачким одборима.

³⁵ Ibid., Члан 5.1 став (3).

³⁶ Ibid., Члан 5.1 став (2).

³⁷ Члан 10. став (2) Правилник о утврђивању квалификација и поступку именовања чланова бирачких одбора.

Након исцрпљивања цијеле листе овјерених политичких субјеката Табела 1., први круг додјеле мјеста је завршен. Кругови додјеле мјеста се циклично понављају све до коначне попуне свих позиција у свим бирачким одборима.

БМ	Број чланова БО	Додјела мјеста у бирачком одбору					Круг додјеле мјеста
		Партија А	Партија В	Коалиција Х	-	-	
ХХХА001	3	Партија А	Партија В	Коалиција Х	-	-	1
ХХХА002	3	НК З	Партија А	Партија В			2
ХХХА003	3	Коалиција Х	НК З	Партија А	-	-	3
до ХХХА.....							

Табела 4. Приказ додјељених позиција политичким субјектима у бирачким одборима

Изборна комисија обавезна је благовремено упутити писани позив свим политичким субјектима из Табеле 1., овјереним за учешће на изборима у изборној јединици за коју се именује бирачки одбор, да присуствују додјели мјеста у бирачком одбору, које ће обавити изборна комисија најкасније 60 дана прије дана одржавања избора. Политичком субјекту који није био присутан код поступка додјеле мјеста у бирачком одбору изборна комисија дужна је доставити табеларни преглед резултата додјеле позиција одмах по окончању поступка, а најкасније у року од два дана.

Приједлог кандидата за чланове бирачких одбора политички субјект доставља изборној комисији на обрасцу СГ-1 – изјава, који је потписала овлашћена особе водећи рачуна да предложени кандидати испуњавају посебне услове и да су физички способни за обављање послова у бирачком одбору.³⁸

Мјеста замјеника чланова бирачких одбора попуњавају се из истих политичких субјеката који су ждријебањем одређени за попуњавање чланства за дато бирачко мјесто.

Важно!!!

Члан бирачког одбора мора испуњавати посебне услове:

- да има пребивалиште у општини за коју се именује бирачки одбор, у правилу да је уписан у извод из Централног бирачког списка за бирачко мјесто за које се именује
- да има најмање завршену средњу школу, односно III, IV или V степен стручне спреме
- да има сертификат који је издала изборна комисија или Централна изборна комисија БиХ и
- да му није изречена санкција од Централне изборне комисије БиХ³⁹

³⁸ Ibid., Члан 10. став (6).

³⁹ Ibid., Члан 2.

Након доношење одлуке, изборна комисија обавезна је да достави политичким субјектима Одлуку о именовању чланова бирачких одбора, те да је објави на огласној плочи или на други погодан начин ставити на увид јавности.⁴⁰

На одлуку изборне комисије о именовању предсједника, чланова бирачких одбора и њихових замјеника може да се уложи приговор изборној комисији у року од 24 часа од пријема одлуке о именовању бирачких одбора.

Сви именовани чланови бирачких одбора дужни су да заврше обуку коју организује изборна комисија у складу са Планом и програмом едукације који је донијела Централна изборна комисија БиХ. Након завршене обуке према утврђеној методологији врши се провјера знања, те се успјешним члановима бирачких одбора додјељују сертификати.⁴¹

3.7 Безбједност и примопредаја изборног материјала

Централна изборна комисија БиХ одговорна је за правовремено штампање, дистрибуцију и безбједност изборног материјала док га не преузме изборна комисија.⁴²

Изборни материјал⁴³ се генерално дијели у двије групе: (1) Осјетљиви изборни материјал и (2) остали изборни материјал.

Важно!!!

Осјетљиви изборни материјал:

- гласачки листићи, обрасци који се користе на бирачком мјесту (ЗАРБО, БС, БСО, БСН, БСМ, ЗР и др.)⁴⁴ и изводи из коначног Централног бирачког списка по бирачким мјестима.

Остали изборни материјал:

- кандидатске листе и дио потрошног изборног материјала (постери, гласачке кабине и др.).

Достављање изборног материјала изборној комисији врши се у сљедећим роковима: осјетљиви изборни материјал најкасније три дана прије дана одржавања избора, а остали изборни материјал најкасније 20 дана прије дана одржавања избора.

У циљу пријема изборног материјала, изборна комисија у сарадњи са надлежним органима дужна је да обезбиједи адекватан простор за складиштење и предузме све мјере физичке и безбједносне заштите тог материјала.

Током преузимања изборног материјала од Централне изборне комисије БиХ, изборна комисија провјерава укупан број примљених кутија гласачких листића и осталог

⁴⁰ *Ibid.*, Члан 10.

⁴¹ *Ibid.*, Члан 20.

⁴² Члан 2.9 тачка 7. Изборног закона БиХ.

⁴³ Члан 3. Правилника о спровођењу избора у Босни и Херцеговини.

⁴⁴ *Ibid.*, Члан 91.

изборног материјала и потврђује пријем попуњавањем и потписивањем примопредајног обрасца изборног материјала – образац ПО-1 и образац ПО-2.

Оригинални примјерак потписаних образаца ПО-1, ПО-2, задржава изборна комисија док копије образаца преузима овлашћени службеник Централне изборне комисије БиХ.

Важно!!!

Уколико изборна комисија, након пријема изборног материјала, уочи одређене недостатке у погледу количине и врсте примљеног изборног материјала, дужна је одмах, а најкасније у року од 12 сати од пријема изборног материјала, да писмено извијести Централну изборну комисију БиХ како би се отклонили уочени оправдани недостаци.

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO		БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА	
		ПО-1	
ПРИМОПРЕДАЈНИ ОБРАЗАЦ ИЗБОРНОГ МАТЕРИЈАЛА ОПШТИНСКА/ГРАДСКА-ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА: ШИФРА:			
1. Отпрему овјерава из складишта Централне изборне комисије БиХ	Име и презиме (штампаним словима):		
	Број личне карте:		Датум и време:
	Потпис:		
2. ВРСТА МАТЕРИЈАЛА: А. МАТЕРИЈАЛ ЗА БИРАЧКА МЕСТА-БМ			
Број палета	БРОЈ КУЋИЦА БИРАЧКОГ МАТЕРИЈАЛА:		
	БРОЈ ФАСТИКЛНИ БИРАЧКИХ СПИСКОВА:		
	ВРСТА И КОЛИЧИНА ПОСТЕРА:		
Б. ОСТАЛИ МАТЕРИЈАЛ ЗА БИРАЧКА МЕСТА-БМ			
Број палета	БРОЈ ЛИМЕНИХ ГЛАСАЧКИХ КУЋИЦА:		
	БРОЈ КАРТОНСКИХ ПАРАВАН/ЗАСТОРА ЗА БМ:		
	БРОЈ ГЛАСАЧКИХ КАРТОНСКИХ КУЋИЦА (са покретним тловој):		
3. Подаци о транспортној компанији/привознику (ВОЗАЧ)	Име и презиме (штампаним словима):		
	Број личне карте:		Датум и време:
	Потпис:		
Општинска/градска изборна комисија:			
Потврђујем пријем изборног материјала према горе наведеним подацима:			
4. Пријем изборног материјала овјерава из ОИ/К/ТИК	Име и презиме (штампаним словима):		
	Број личне карте:		Потпис:
	Датум и време:		
Копија: 1 БИЗЕЛА - ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА БиХ 2 ПЛАВА - ЗА СКЛАДИШТЕ ЦЕНТРАЛНЕ ИЗБОРНЕ КОМИСИЈЕ БиХ 3 ЗЕЛЕНА - ИЗБОРНА КОМИСИЈА 4 ЖУТА - ЗА ТРАНСПОРТНУ КОМПАНИЈУ(ВОЗАЧ)			

Слика 5. Образац Примопредајни ПО-1

Након преузимања изборног материјала изборна комисија је одговорна за његову безбједност и заштиту. Изборна комисија најкасније 12 сати прије отварања бирачког мјеста на дан избора, обавезна је да достави бирачком одбору цјелокупан изборни материјал за то бирачко мјесто.⁴⁵

Изборна комисија доноси план предаје изборног материјала бирачком одбору. Према плану изборна комисија ће дан прије, а најкасније 12 часова прије отварања бирачких мјеста, доставити бирачком одбору изборни материјал на бирачко мјесто и то:

- извод из Централног бирачког списка за одређено бирачко мјесто
- одговарајући број гласачких листића
- одговарајући број гласачких кутија
- комплет образаца за бирачко мјесто
- кандидатске листе, односно постере с изгледом гласачких листића на којима се гласа у тој изборној јединици
- постере с упутствима о начину гласања и информативним садржајима за бираче и
- потрошни материјал према спецификацији из Записника неопходан за процес гласања и бројања гласачких листића.

Пријем материјала бирачки одбор евидентира у Записнику о раду бирачког одбора (ЗАРБО).

Бирачки одбор је одговоран за безбједност од тренутка пријема изборног материјала до завршетка својих дужности и уручења изборног материјала изборној комисији након затварања бирачког мјеста.

Важно!!!

У случају да је изборни материјал достављен непотпун или у неисправном стању бирачки одбор одмах обавјештава изборну комисију која је обавезна одмах, а најкасније до отварања бирачког мјеста отклонити све уочене недостатке.

Након затварања бирачких мјеста и окончања процеса бројања и свих активности на бирачком мјесту, бирачки одбор доставља прописно упакован изборни материјал изборној комисији.

Изборна комисија при преузимању изборног материјала од бирачког одбора провјерава да ли је изборни материјал упакован на прописан начин и потврђује пријем у примопредајном обрасцу изборног материјала БО-ИК.

⁴⁵ *Ibid.*, Члан 16.

ОБРАЗАЦ: БО-ИК

**ЗАПИСНИК О ПРИМОПРЕДАЈИ
ИЗБОРНОГ МАТЕРИЈАЛА СА БИРАЧКОГ МЈЕСТА**

ДАТУМ: _____

ВРИЈЕМЕ: _____

ОСНОВНА ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА	ШИФРА БИРАЧКОГ МЈЕСТА

ИЗБОРНИ МАТЕРИЈАЛ	КОЛИЧИНА	НАПОМЕНА
Вреће са пребројаним гласачким листићима		
Вреће са неискориштеним гласачким листићима		
Врећа са материјалом за Централну изборну комисију БиХ		
Коверте са обрасцима са бирачког мјеста		
Гласачка кутија		

Материјал предао	Материјал примио
_____	_____
Председник/члан БО	Председник/члан ИК

УПУТСТВО О ПОПУЊАВАЊУ ОБРАСЦА

Овај образац попуњава изборна комисија приликом пријема изборног материјала од бирачког одбора. Оригинал попуњеног обрасца задржава изборна комисија, а копију обрасца дужна је осигурати за лице које је предало изборни материјал. Изборна комисија обавезна је попунити све тражене податке с тим што се у рубрику **НАПОМЕНА** уписује да ли је примљени материјал комплетан, односно уколико није – шта од материјала недостаје.

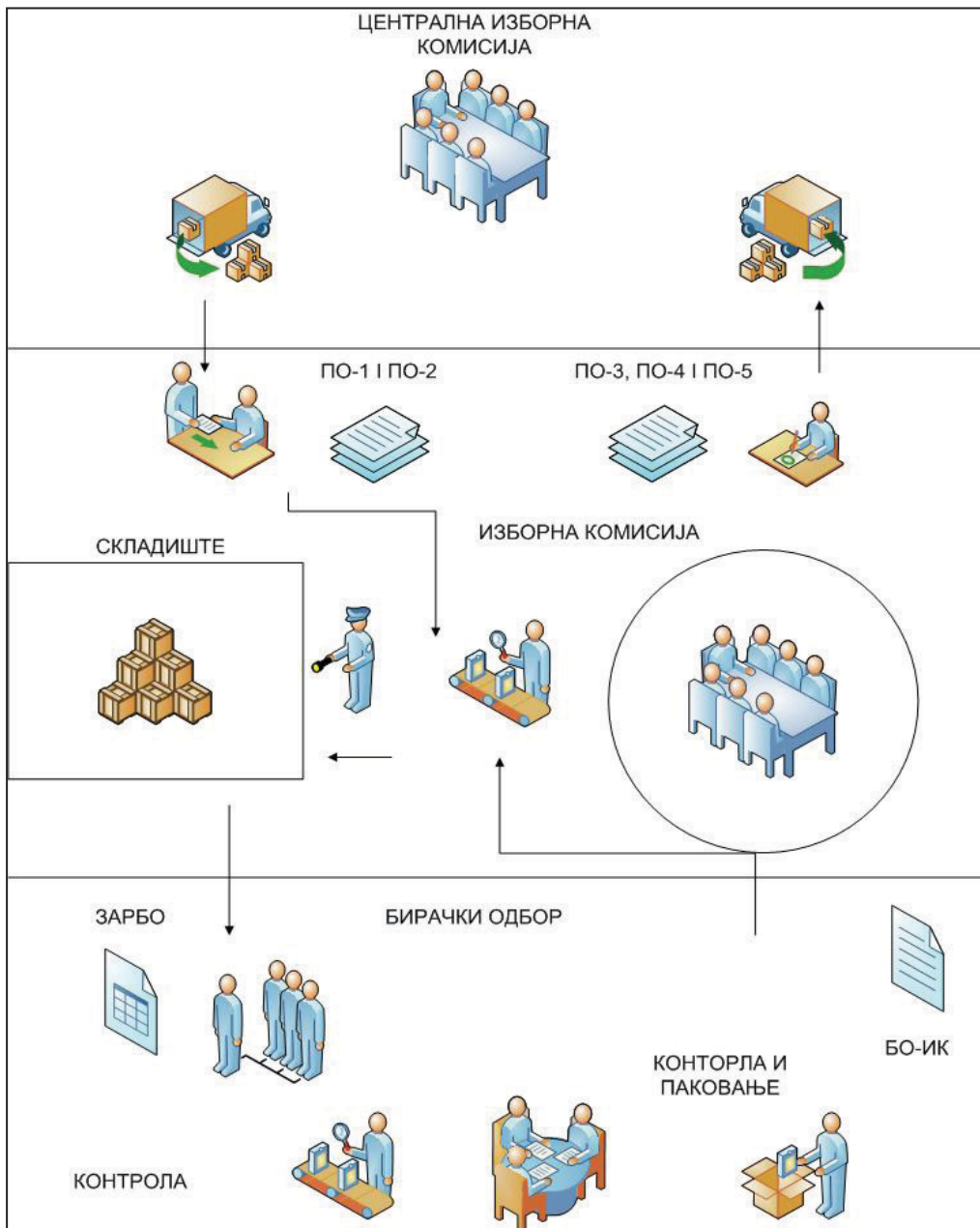
Слика 6. Изглед обрасца БО-ИК

Уколико изборна комисија уочи одређене недостатке, враћа изборни материјал бирачком одбору са захтјевом за отклоњање уочених недостатка.

Док материјал не преузме Централна изборна комисија БиХ, изборна комисија складишти материјал на безбједно мјесто те припрема одговарајуће примопредајне обрасце (Образац ПО-3, образац ПО-4 и образац ПО-5, Правилник о спровођењу избора у Босни Херцеговини Сл. Гласник БиХ број 29/18, странице од 606 до 617).

Изборни материјал са бирачког мјеста у одсутности и бирачког мјеста за издавање непотврђених гласачких листиће јесте материјал који се први преузима. Након преузимања овог материјала слиједи преузимање бирачког материјала са редовних бирачких мјеста.

О датуму и времену предаје и преузимања изборног материјала, изборну комисију обавјештава Централна изборна комисија БиХ која сачињава посебан оперативни план предаје и преузимања изборног материјала.

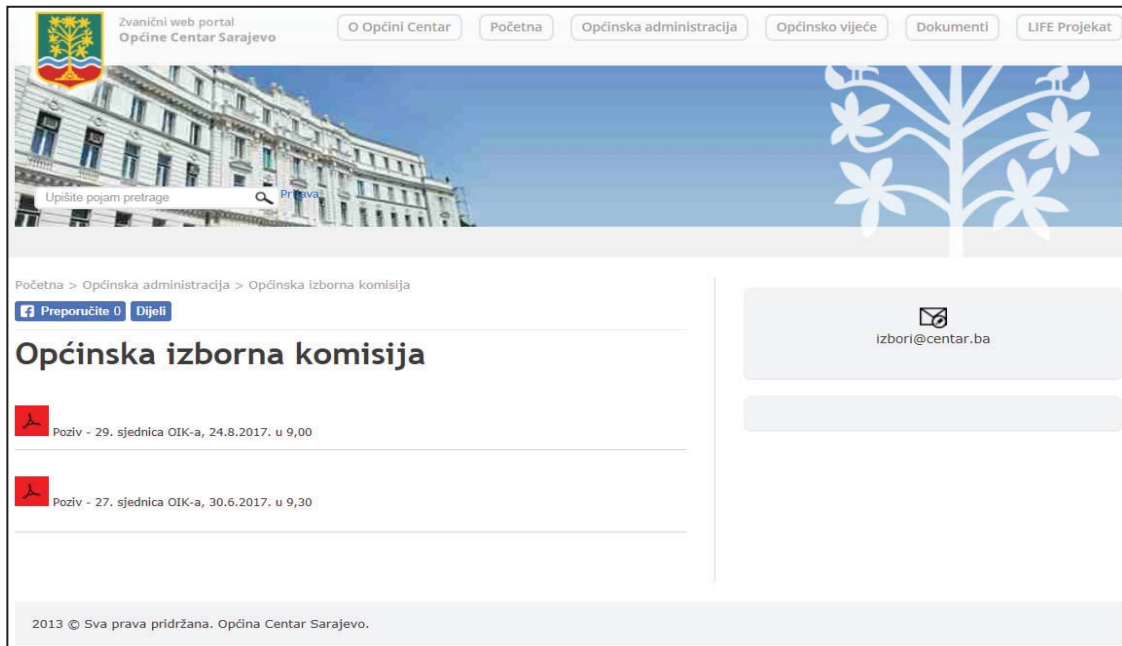

Шема 2. Пријема и предаје изборног материјала

3.8 Информисање бирача и других учесника у изборном процесу

Изборна комисија у циљу благовременог информисања бирача, транспарентности и обезбјеђења увида јавности у свој рад креира интернет страницу самостално или у оквиру већ постојеће интернет странице општине/града.

Уколико не постоји могућности за интернет оглашавања или изборна комисија има друге могућности информисања или обавјештавања о свом раду, изборна комисија може да користи и друга средства као што су: локални електронски медији, огласне плоче, локације који имају намјенски простор за оглашавање и др.

Слика 7. Изглед званичне странице Изборне комисије Центар Сарајево ⁴⁶

Слика 8. Изглед званичне странице изборне комисије Какањ⁴⁷

Изборна комисија обавезна је да на транспарентан начин и благовремено обавијести јавност и бираче о следећем:

- о одржавању сједнице изборне комисије
- да објави усвојену одлуку, нарочито, одлуку о одређивању бирачких мјеста, одлуку о именовану бирачких одбора, одлуку о одређивању локација бирачких

⁴⁶ Извор: <http://www.centar.ba/stranica/izbori-2018>

⁴⁷ Извор: <http://www.centar.ba/stranica/izbori-2018>.

мјеста и др. путем веб странице изборне комисије или веб странице општине и/или огласне табле општине или на други погодан начин који одреди изборна комисија

- да објави План излагања привременог бирачког списка
- да информише бираче о времену рада ЦБС, те роковима за промјену бирачке опције
- да обавијести странку о току поступка
- да омогући приступ свим релевантним документима изборне комисије у складу са законом, осим ако изборна комисија, у интересу морала, јавног реда или националне безбједности у демократском друштву или у другим случајевима утврђеним Пословником о раду изборне комисије, одлучи другачије
- те о другим значајним активностима изборне комисије.

3.9 Изборни посматрачи

Представници међународних посматрача, удружења грађана, и политичких субјекта могу да посматрају све изборне активности у Босни и Херцеговини.⁴⁸

Да би овлаштени представници политичких субјеката, који су овјерени за учешће на изборима, посматрали изборне активности Централне изборне комисије они морају бити акредитовани. Захтјев за акредитовање подносе Централној изборној комисији БиХ за акредитовање посматрача за посматрање (1) рада Централне изборне комисије БиХ и (2) рада Главног центра за бројање.

Изборној комисији у основној изборној јединици, унутар изборне јединице за коју се кандидују, представници политичких субјеката подносе захтјев за акредитовање посматрача за посматрање (1) рада изборне комисије основне изборне јединице, (2) Центра за бирачки списак, (3) рада на бирачком мјесту и (4) одвијања изборног процеса на другим изборним мјестима.

Уз захтјев, политички субјект прилаже попуњену листу предложених посматрача која садржи име и презиме, број важеће личне карте и јединствени матични број посматрача, те образац правила понашања с потписаном изјавом о поштивању тајности гласања сваког предложеног посматрача.

Захтјев за акредитовање који политички субјект поднесе изборној комисији у основној изборној јединици унутар изборне јединице за коју се кандидира сматраће се важећим ако су га потписала лица која су у пријави за овјеру за учешће на изборима наведена као лица овлашћена за заступање и чији је потпис депониран код Централне изборне комисије БиХ или изборне комисије.

Акредитовање међународних посматрача и посматрача удружења грађана врши Централна изборна комисија БиХ.⁴⁹

⁴⁸ Члан 17.1 Изборног закона БиХ.

⁴⁹ Члан 4 и 5 Упутства о условима и процедурама за акредитовање изборних посматрача у Босни и Херцеговини.

Рок за подношење захтјева за издавање акредитације тече од дана расписивања избора. Крајњи рок за подношење захтјева за издавање акредитације политичким субјектима и удружењима је 15 дана прије дана одржавања избора. Надлежна изборна комисија ће о захтјевима донијети одлуку најкасније у року од десет дана од дана подношења захтјева.

Рад са посматрачима

Процедура приступа посматрању изборних активности акредитованог посматрача је сљедећа:

- показати лични идентификациони документ овлашћеном лицу органа за спровођење избора
- овлашћено лице провјериће посматрачев идентификациони документ с фотографијом, како би утврдило да се име посматрача налази на акредитацији
- овлашћено лице записаће име посматрача, назив субјекта који га је акредитовао и његов број акредитације у Записник о раду бирачког одбора, евидентирајући вријеме када је посматрач стигао и вријеме када је посматрач напустио просторије, како би се број посматрача ограничио на једног посматрача у исто вријеме на једном изборном мјесту, ако се ради о посматрачу политичког субјекта или удружења
- овлашћено лице задржаће идентификациони документ до тренутка када посматрач напушта изборно мјесто. Када посматрач напушта изборно мјесто, дужан је да обавијести овлашћену особу о напуштању просторија, након чега ће му бити враћен идентификациони документ. Приликом напуштања мјеста посматрања, посматрач задржава акредитацију.

Акредитовани посматрач потписује Изјаву о правилима понашања и о поштивању тајности гласања (Образац АП-1ИП) и дужан се придржавати сљедећих правила понашања:

- да буде непристрасан
- да се не мијеша у изборни процес који укључује упис бирача у Централни бирачки списак, процедуру на дан гласања или бројања гласова, и да поштује тајност гласања
- да не покушава да врши било какав утицај на лице у вези с његовим избором бирачких опција или начином на који ће означити гласачки листић
- да поштује одредбе Изборног закона БиХ.

Орган за спровођење избора одузеће статус акредитованом посматрачу и удаљити га са изборног мјеста током посматрања изборног процеса ако посматрач:

- омета изборне активности
- не поштује тајност гласања
- не носи службену акредитацију
- носи ознаке које га повезују с одређеном политичким субјектом.

У поступку удаљавања акредитованог посматрача са изборног мјеста, представник органа за спровођење избора треба претходно да упозори акредитованог посматрача који омета изборни процес и предузме све друге расположиве мјере и радње да ометање престане, а ако акредитовани посматрач настави ометање, удаљиће га са изборног мјеста. Свако удаљавање с бирачког мјеста треба да се забиљежи у Образац 38 Записника о раду бирачког одбора.

Надлежни орган за спровођење избора обавијестиће политичког субјекта, удружење – односно међународног посматрача о поништењу акредитације.

Важно!!!

Озбиљним кршењима изборног процеса сматра се:

- кршење прописа и процедура које се понавља
- повреда тајности гласања
- утицај на слободан избор бирача
- кршење прописа и процедура које може да утиче на тачност изборних резултата.

<p>BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO</p> <p>БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА</p> <p>Име: _____ ПС- _____</p> <p>Презиме: _____</p> <p>Право посматрања према одлуци ЦИК БиХ бр. _____</p> <p>Датум: _____</p> <p>Овјерава: _____ МП</p>	<p>Посматрач, у току посматрања изборног процеса, неће ометати изборне активности и поштиваћ ће тајност гласања. За вријеме посматрања изборних активности, посматрач ће носити службену акредитацију и неће носити било каква обиљежја или ознаке које га повезују с одређеном политичком партијом, коалицијом, листом независних кандидата, независним кандидатом и кандидатом са посебне листе кандидата припадника националних мањина.</p>
---	--

Слика 9. Изглед акредитације посматрача политичког субјекта

<p>BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO</p> <p>БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА</p> <p>Име: _____ ПУ- _____</p> <p>Презиме: _____</p> <p>Право посматрања према одлуци ЦИК БиХ бр. _____</p> <p>Датум: _____</p> <p>Овјерава: _____ МП</p>	<p>Посматрач, у току посматрања изборног процеса, неће ометати изборне активности и поштиваћ ће тајност гласања. За вријеме посматрања изборних активности, посматрач ће носити службену акредитацију и неће носити било каква обиљежја или ознаке које га повезују с одређеном политичком партијом, коалицијом, листом независних кандидата, независним кандидатом и кандидатом са посебне листе кандидата припадника националних мањина.</p>
---	--

Слика 10. Изглед акредитације посматрача удружења грађана

<p>BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO</p> <p>БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА</p> <p>Name: _____ MP- _____</p> <p>Surname: _____</p> <p>Right to observe as per BiH CEC Decision No : _____</p> <p>Date: _____</p> <p>Approved by: _____ Stamp</p>	<p>While observing the electoral process, the observer shall not disturb the electoral activities and he/she shall respect the secrecy of voting. While observing electoral activities, an observer shall wear the official accreditation card and shall not wear any insignia or markings which affiliate him/her with a specific political party, coalition, list of independent candidates, an independent candidate, and a candidate from a separate list of candidates representatives of national minorities.</p>
---	---

Слика 11. Изглед акредитације међународног посматрача

IV. ИЗБОРНИ ДАН

4.1 Припреме и организација рада изборне комисије за изборни дан

Изборни процес представља систем сложених и комплексних оперативно-техничких радњи које укључују већи број различитих учесника и чија реализација се одвија у кратком временском интервалу.

За реализацију овако сложеног процеса, изборна комисија ангажује већи број особља (зависно од величине основне изборне јединице). Потребно је да сваки члан изборне комисије има конкретно задужење. Важно је успоставити и редовну контролу и надгледање рада Центра за бирачки списак (Члан 2.13 ИЗ БиХ).

Како би особље успјешно сарађивало, те извршавало задатке, непоходно је да изборна комисија изврши обуке учесника, додјели јасна и прецизна задужења свим учесницима у изборном процесу.

За потребе организације рада изборна комисија ће од Централне изборне комисије БиХ добити План активности са временским одредницама у којем року и на који начин достављати податке и извјештавати.

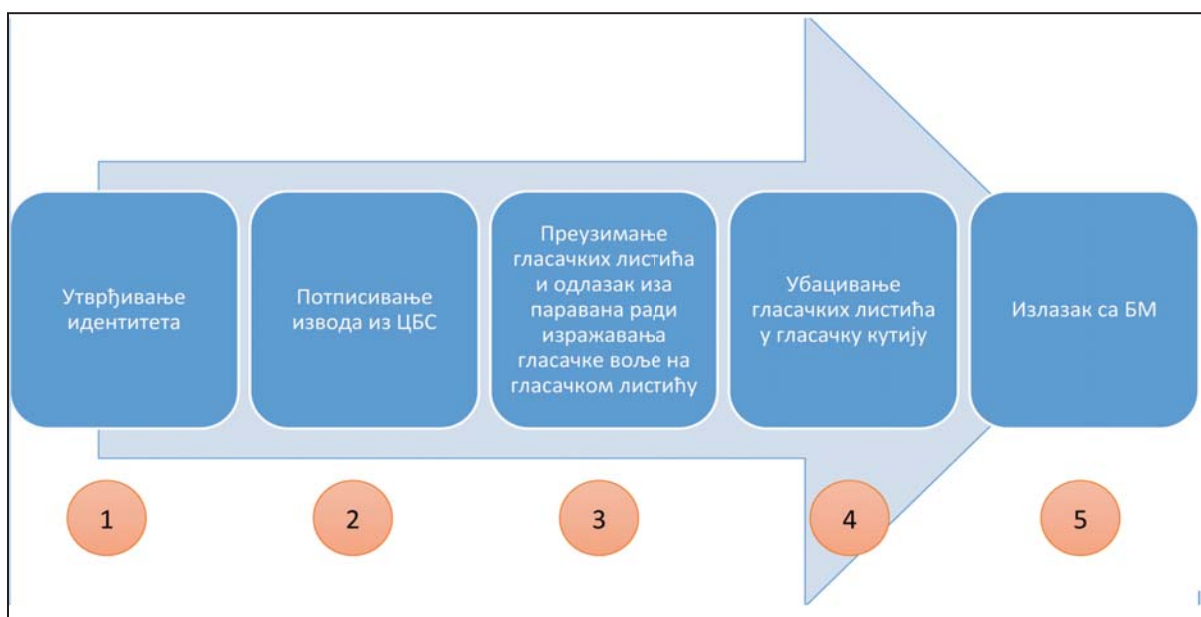

Шема 3. Графички приказ међусобне повезаности свих актера изборног процеса на дан избора

У току изборног дана, изборна комисија прикупља путем телефона или овлашћених лица, те уноси податке и подноси сљедеће извјештаје Централној изборној комисији БиХ:

- податке о отварању бирачких мјеста са податком о бирачким мјестима која нису отворена на вријеме и разлогом кашњења
- податке о изласку бирача на бирачком мјесту (одзив: у 10:00 часова, 15:00 часова и коначни одзив у 19:00 часова)
- податке о евентуалним проблемима на бирачким мјестима (прекид рада на БМ, удаљавање са БМ, и други проблеми) и
- податке о затварању бирачког мјеста, који укључује и бирачка мјеста која су продужила са радом).

ПРОЦЕДУРА ГЛАСАЊА – КОРАЦИ

Шема 5. Процедура гласања на бирачком мјесту

Важно!!!

- У гласачкој кабини у исто вријеме смије да се налази само једно лице, осим ако се ради о бирачима који су слијепи, неписмени или физички неспособни.
- Лице које злоупотреби бирачко право или учини изборну превару, подлијеже кривичној одговорности.
- Члан бирачког одбора који је задужен за идентификацију бирача, наглас чита име бирача који се потписао у извод из коначног Централног бирачког списка.
- Члан бирачког одбора задужен за контролу гласачке кутије обезбјеђује да ниједан бирач не напусти бирачко мјесто док у гласачку кутију не убаца све гласачке листиће, те обезбјеђује да се само гласачки листићи пресавијени један по један убацају у кутију како би се заштитила тајност гласа.
- Гласање се врши хемијским оловкама плаве боје, које се не смију користити приликом процеса бројања гласова.

ПРОЦЕДУРЕ ЗА ГЛАСАЊЕ ФИЗИЧКИ НЕСПОСОБНИХ БИРАЧА

Физички неспособни бирачи су и они бирачи који дођу до бирачког мјеста, али не могу да уђу на бирачко мјесто. У том случају члан бирачког одбора одлази према физички неспособном бирачу након што обавијести предсједника. Физички неспособни бирач попуњава гласачке листиће које ставља у предвиђену коверту. Лице које је физички неспособни бирач изабрао за пружање помоћи односи коверту с гласачким листићима и ставља гласачке листиће у гласачку кутију

Предсједник бирачког одбора 15 минута прије затварања бирачког мјеста упознаје све присутне унутар и испред бирачког мјеста о времену затварања бирачког мјеста. Члан бирачког одбора задужен за контролу улаз/излаз стаје на крај реда за гласање. Након што посљедни бирач гласа, бирачко мјесто се закључава. Предсједник бирачког одбора у обрасцу ЗАРБО дио 39 уписује вријеме затварања бирачког мјеста. Предсједник бирачког одбора затвара гласачку кутију самољепљивом траком и потписује је.

ПРОЦЕДУРЕ ЗА РАД МОБИЛНОГ ТИМА

- По преузимању материјала (Изводи из ЦБС, одговарајући број коверата са гласачким листићима, образац бројног стања, гласачку кутију, списак бирача са адресама и контакт телефонима) провјерава те попуњава Записник о раду
- Након гласања сваког бирача путем мобилног тима БО преко отвора гласачке кутије лијепи самољепљиву траку
- О свим битнијим дешавањима води се евиденција (локације које је посјетио мобилни тим, број бирача који су гласали на појединим локацијама и др.)
- Након што сви бирачи гласају мобили тим у сједишту ОИК/ГИК отвара кутију, утврђује број коверата и број лица која су гласала, уписује податке и пакује материјал.

4.3 Бројање гласачких листића на бирачком мјесту

На изборима у БиХ примјењују се два изборна система и то: систем просте већине и систем пропорционалне заступљености.

Систем просте већине	Систем пропорционалне заступљености
<ul style="list-style-type: none">• Предсједништво БиХ• Предсједник и потпредсједници Републике Српске• Градоначелници/начелници	<ul style="list-style-type: none">• Представнички дом Парламентарне скупштине БиХ• Представнички дом Парламента Федерације БиХ• Народна скупштина Републике Српске• Кантоналне скупштине• Скупштине града/Општинско вијеће/Скупштина општине

Шема 6. Изборни систем у Босни Херцеговини

Основне радње које се реализују приликом бројања су:

- утврђивање задужених гласачких листића
- бројање гласачких листића у кутији
- бројање гласова систем већинског гласа
- бројање гласова по политичким субјектима (систем пропорционалне заступљености) и
- бројање гласова за кандидате унутар кандидатске листе.⁵⁰

Утврђивање задужених гласачких листића је прва радња приликом пребројавања код које бирачки одбор броји и уписује број неискоришћених гласачких листића. Затим пакује неискоришћене гласачке листиће у пластичну врећу. Након што је завршио наведену радњу бирачки одбор утврђује број бирача који је гласао бројањем потписа на изводу из бирачког мјеста. Након што је утврдио број неискоришћених гласачких листића и број бирача који је гласао, бирачки одбор ће извршити пребројавање оштећених гласачких листића које ће након пребројавања упаковати у за те намјене предвиђену коверту.

Број неискоришћених гласачких листића, број бирача који је гласао и број оштећених гласачких листића уписује се у Образац бројног стања.⁵¹

⁵⁰ Члан 35. Правилника о спровођењу избора у Босни и Херцеговини.

⁵¹ *Ibid.*, Члан 34.

По завршетку утврђивања броја задужених гласачких листића бирачки одбор почиње радњу бројања гласачких листића у кутији. Активности које се спроведе у овом сегменту су:

- припрема површине за пребројавање гласачких листића
- отварање гласачке кутије
- испразнити садржај гласачке кутије и провјерити да ли је празна
- разврставање гласачких листића по нивоима
- паковање гласачких листића који се не броје у прозирне вреће и одлагање на мјесто гдје их могу сви да виде
- бројање и груписање по 25 листаћа за одређени ниво
- унакрсно слагање групираних гласачких листића
- бројање сетова гласачких листића
- уписивање броја гласачких листића за пребројани ниво у ЗР образац
- објава броја гласачких листића присутним.⁵²

Наведне радње утврђивања задужених гласачких листића и бројања гласачких листића у кутију представљају припремне радње за бројање гласова које су добили политички субјекти. Прва радња код бројања гласова је бројање гласачких листића по систему просте већине (члан Предсједништва и предсједник/потпредсједници РС).

Овај поступак обухвата:

- разврставање гласачких листића за ниво који се броји према кандидатима
- поред група која носи назив кандидата формирају се и посебне групе празних и неважећих листића
- контрола и бројање групе празних и неважећих гласачких листића
- пакирање празних и неважећих гласачких листића
- бројање гласачких листића за сваког од кандидата и везање у свежњеве по 25
- задњи свежањ може имати 25 али и мање – на свежањ се ставља стикер на којем је уписано колико тај свежањ има гласачких листића и
- предсједник бирачког одбора преброји свежњеве и помножи их са 25, након чега добијени број уписује у образац ЗР већински глас.⁵³

⁵² *Ibid.*, Члан 35.

⁵³ *Ibid.*, Члан 39.

NAZIV IZBORA

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS) / ОБРАЗАЦ ЗА ЗБИРНЕ РЕЗУЛТАТЕ ЗР (ВЕЋИНСКИ ГЛАС)		ZR / ЗР
NAZIV OPĆINE НАЗИВ ОПШТИНЕ	ŠIFRA OPĆINE ШИФРА ОПШТИНЕ	ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA ШИФРА БИРАЧКОГ МЈЕСТА

ZBIR / ZBROJ GLASOVA ЗБИР ГЛАСОВА	Kandidat Кандидат	Politička stranka, koalicija ili nezavisni / neovisni kandidat Политичка странка, коалиција или независни кандидат	Broj važećih glasova Број важећих гласова			
1) Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biranog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje) Укупан број потписа на изводу из Централног бирачког списка / Средњег бирачког списка (ред 5 из Образац за бројно стање)						
2) Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji Број гласачких листића у гласачкој кутији						
3) Test tačnosti / točnosti red / redak 1 – red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku Тест тачности / тачности ред 1 – ред 2, ако нису исти уписати разлику						
A) Nevažeći neoznačeni glasački listići A) Неважни неозначени гласачки листићи						
B) Nevažeći ostali glasački listići B) Неважни остали гласачки листићи						
C) Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B) C) Укупан број неважећих гласачких листића (ред А + ред Б)						
D) Ukupan broj važećih glasova D) Укупан број важећих гласова						
E) Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D) E) Укупан број свих гласачких листића (ред С + ред Д)						
F) Test tačnosti / točnosti: red / redak E – red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku F) Тест тачности / тачности: ред Е – ред 2, ако нису исти уписати разлику						
Serialni broj pečata za zaštitni vreću za glasačkim listićima za načelnika općine (BIJELO) Серијски број печата за заштитну врећу са гласачким листићима за начелника општине (БИЈЕЛО)						
			UKUPNO (= red / redak D) УКУПНО (= ред Д)			

Potpisnici se izjavljuju da ovi brojevi tačno / tačno odražavaju aktivnosti brojanja / brojanja na ovom biračkom mjestu.

Потписници се изјављују да ови бројеви тачно одражавају активности бројања на овом бирачком мјесту.

	IME I PREZIME (TISKANIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ИШТАМПАНИМ СЛОВИМА)	POTPIŠ ПОТПИС		IME I PREZIME (TISKANIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ИШТАМПАНИМ СЛОВИМА)	POTPIŠ ПОТПИС
PREDSJEDNIK ПРЕДСЈЕДНИК			ČLAN 3 ЧЛАН 3		
ČLAN 1 ЧЛАН 1			ČLAN 4 ЧЛАН 4		
ČLAN 2 ЧЛАН 2			ČLAN 5 ЧЛАН 5		

Слика 12. Образац ЗР – Већински глас

4.3.1. Бројање гласачких листића – први круг

Бројање гласачких листића за систем отворена листа захтијева два круга бројања гласачких листића:

- бројање гласачких листића по политичким субјектима
- бројање гласачких листића по кандидатима у оквиру отворене листе политичких субјеката.

Радње које се спроводе у првом кругу бројања:

- разврставање гласачких листића за ниво који се броји према политичким субјектима
- поред групе која носи назив политичких субјекта формирају се и посебне групе празних и неважећих листића
- контролно и бројање групе празних и неважећих гласачких листића
- паковање празних и неважећих гласачких листића
- бројање гласачких листића за сваког политичког субјекта и везање у свежњеве по 25
- задњи свежањ може да има 25, али и мање – на свежањ се ставља стикер на којем је уписано колико тај свежањ има гласачких листића и
- предсједник бирачког одбора преброји свежњеве и помножи их са 25, након чега добијени број уписује у образац ЗР већински глас.⁵⁴

NAZIV I DATUM ODRŽAVANJA IZBORA													
OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA) / ОБРАЗАЦ ЗА ЗБИРНЕ РЕЗУЛТАТЕ ЗР (ОТВОРЕНА ЛИСТА)								ZR / ЗР					
NAZIV OPĆINE НАЗИВ ОПШТИНЕ				ŠIFRA OPĆINE ШИФРА ОПШТИНЕ		ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA ШИФРА БИРАЧКОГ МЈЕСТА							
RB. РБ.	Politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidat Политичка странка, коалиција, листа независних кандидата или независни кандидат			Број важећих гласова Број неважећих гласова			RB. РБ.	Politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidat Политичка странка, коалиција, листа независних кандидата или независни кандидат			Број важећих гласова Број неважећих гласова		
1							1						
2							2						
3							3						
4							4						
5							5						
6							6						
7							7						
8							8						
9							9						
10							10						
11							11						
12							12						
13							13						
14							14						
15							15						
16							16						
17							17						
							UKUPNO (= red / redk D1) УКУПНО (= ред Д1)						

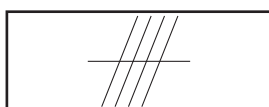
Razlika između broja glasova i broja važećih glasova Razlika između broja glasova i broja važećih glasova	IME I PREZIME (TISKANIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ИШТАКАНИМ СЛОВИМА)	ПОЗИЦИЈА ПОЗИЦИЈА	IME I PREZIME (TISKANIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ИШТАКАНИМ СЛОВИМА)	ПОЗИЦИЈА ПОЗИЦИЈА	IME I PREZIME (TISKANIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ИШТАКАНИМ СЛОВИМА)	ПОЗИЦИЈА ПОЗИЦИЈА
	KLASIFIKACIONI BROJ IZBORNIK КЛАСИФИКАЦИОНИ БРОЈ ИЗБОРНИК		KLASIFIKACIONI BROJ IZBORNIK КЛАСИФИКАЦИОНИ БРОЈ ИЗБОРНИК		KLASIFIKACIONI BROJ IZBORNIK КЛАСИФИКАЦИОНИ БРОЈ ИЗБОРНИК	
	KLASIFIKACIONI BROJ IZBORNIK КЛАСИФИКАЦИОНИ БРОЈ ИЗБОРНИК		KLASIFIKACIONI BROJ IZBORNIK КЛАСИФИКАЦИОНИ БРОЈ ИЗБОРНИК		KLASIFIKACIONI BROJ IZBORNIK КЛАСИФИКАЦИОНИ БРОЈ ИЗБОРНИК	

Слика 13. Образац ЗР – систем пропорционалне заступљености

⁵⁴ Ibid., Члан 41. став (2).

4.3.2 Бројање гласачких листића – други круг

- гласачке листиће броји тим од четири (4) члана бирачког одбора; један члан наглас изговара бројеве кандидата у оквиру политичког субјекта испред којих су бирачи маркирали квадратић, а други га контголише
- два члана у помоћни образац у реду код броја који је читач изговорио уписују једну усправну цртицу
- свака пета цртица је коса преко четири претходне
- овом методом се броји свежањ по свежањ од 25 гласачких листића из првог круга бројања и
- кад се преброје сви гласачки листићи овом методом предсједник уписује за сваког кандидата политичког субјекта колико је добио личних гласова.⁵⁵

Примјер означавања цртица

Бирачки одбор који броји три (3) члана, ову радњу врши на сљедећи начин:

- један члан наглас изговара бројеве кандидата у оквиру политичког субјекта
- други члан код броја у помоћни образац уписује усправну цртицу и
- предсједник контролише рад оба члана.

NAZIV I DATUM ODRŽAVANJA IZBORA																																											
OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA) / ОБРАЗАЦ ЗА ЗБИРНЕ РЕЗУЛТАТЕ ЗР (ОТВОРЕНА ЛИСТА)								ZR / ЗР																																			
NAZIV OPĆINE НАЗИВ ОПШТИНЕ						ŠIFRA OPĆINE ШИФРА ОПШТИНЕ		ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA ШИФРА БИРАЧКОГ МЈЕСТА																																			
Гласачи за / Гласачи за:			Гласачи за / Гласачи за:			Гласачи за / Гласачи за:			Гласачи за / Гласачи за:																																		
Бр. РЕ.	Кандидат Кандидат	Број гласачких гласова	Бр. РЕ.	Кандидат Кандидат	Број гласачких гласова	Бр. РЕ.	Кандидат Кандидат	Број гласачких гласова	Бр. РЕ.	Кандидат Кандидат	Број гласачких гласова																																
1			1			1			1																																		
2			2			2			2																																		
3			3			3			3																																		
4			4			4			4																																		
5			5			5			5																																		
6			6			6			6																																		
7			7			7			7																																		
8			8			8			8																																		
9			9			9			9																																		
10			10			10			10																																		
11			11			11			11																																		
12			12			12			12																																		
13			13			13			13																																		
14			14			14			14																																		
15			15			15			15																																		
16			16			16			16																																		
17			17			17			17																																		
18			18			18			18																																		
19			19			19			19																																		
<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="font-size: small;"> <p>Упућивање за израђивање овог образаца на основу одредаба изборног закона / Упућивање за израђивање овог образаца на основу одредаба изборног закона</p> <p>Поздрављајући се изборницима на овај бројачки листић, изборнички одборници су обавезни да се придржавају одредаба изборног закона.</p> </div> <table border="1" style="font-size: x-small;"> <tr> <td>ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (СТРАНАКНИ СЛОВИМА)</td> <td>ПОТПИС</td> <td>ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (СТРАНАКНИ СЛОВИМА)</td> <td>ПОТПИС</td> <td>ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (СТРАНАКНИ СЛОВИМА)</td> <td>ПОТПИС</td> <td>ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (СТРАНАКНИ СЛОВИМА)</td> <td>ПОТПИС</td> </tr> <tr> <td>ПРЕДСЈЕДНИК</td> <td></td> <td>ПРЕДСЈЕДНИК</td> <td></td> <td>ПРЕДСЈЕДНИК</td> <td></td> <td>ПРЕДСЈЕДНИК</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ЧЛ. АН 1</td> <td>ЧЛ. АН 2</td> <td>ЧЛ. АН 3</td> <td>ЧЛ. АН 4</td> <td>ЧЛ. АН 5</td> <td>ЧЛ. АН 6</td> <td>ЧЛ. АН 7</td> <td>ЧЛ. АН 8</td> </tr> <tr> <td>ЧЛ. АН 1</td> <td>ЧЛ. АН 1</td> <td>ЧЛ. АН 1</td> <td>ЧЛ. АН 1</td> <td>ЧЛ. АН 1</td> <td>ЧЛ. АН 1</td> <td>ЧЛ. АН 1</td> <td>ЧЛ. АН 1</td> </tr> </table> </div>												ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (СТРАНАКНИ СЛОВИМА)	ПОТПИС	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (СТРАНАКНИ СЛОВИМА)	ПОТПИС	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (СТРАНАКНИ СЛОВИМА)	ПОТПИС	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (СТРАНАКНИ СЛОВИМА)	ПОТПИС	ПРЕДСЈЕДНИК		ПРЕДСЈЕДНИК		ПРЕДСЈЕДНИК		ПРЕДСЈЕДНИК		ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 2	ЧЛ. АН 3	ЧЛ. АН 4	ЧЛ. АН 5	ЧЛ. АН 6	ЧЛ. АН 7	ЧЛ. АН 8	ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1
ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (СТРАНАКНИ СЛОВИМА)	ПОТПИС	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (СТРАНАКНИ СЛОВИМА)	ПОТПИС	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (СТРАНАКНИ СЛОВИМА)	ПОТПИС	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (СТРАНАКНИ СЛОВИМА)	ПОТПИС																																				
ПРЕДСЈЕДНИК		ПРЕДСЈЕДНИК		ПРЕДСЈЕДНИК		ПРЕДСЈЕДНИК																																					
ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 2	ЧЛ. АН 3	ЧЛ. АН 4	ЧЛ. АН 5	ЧЛ. АН 6	ЧЛ. АН 7	ЧЛ. АН 8																																				
ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1	ЧЛ. АН 1																																				

Слика 14. Образац ЗР – страница за упис гласова по кандидатима

⁵⁵ Ibid., Члан 42.

Послије пребројавања свих гласачких листића бирачки одбор пакује изборни материјал и предаје га изборној комисији.

Боја гласачких листића одговара боји пластичних врећа, што олакшава процес паковања.

4.4 Унос, обрада и контрола изборних резултата

Бирачки одбори по затварању бирачког мјеста у 19:00 часова на изборни дан (прва недјеља у мјесецу октобру), дужни су да најкасније 12:00 часова по затварању бирачких мјеста преброје све гласачке листиће и предају записнике са резултатима гласања као и остали изборни материјал изборној комисији.⁵⁶

4.4.1 Организација и контрола уноса изборних резултата

Након што од бирачког одбора добије сву документацију и материјале за изборе, изборна комисија најкасније у року од 24 сата од затварања бирачких мјеста обједињује изборне резултате са свих редовних бирачких мјеста у својој основној изборној јединици, објављује их на огласној табли у општини и доставља записник са обједињеним изборним резултатима своје основне изборне јединице, као и све оригиналне записнике са свих редовних бирачких мјеста Централној изборној комисији Босне и Херцеговине.⁵⁷

Изборним законом БиХ прописано је да је Централна изборна комисија Босне и Херцеговине обавезна објављивати прелиминарне, незваничне и некомплетне изборне резултате сљедећим редослиједом:

- прве резултате у 24.00 часова на дан избора
- два пута у току наредна 24 часа
- у наредних пет дана свака 24 часа
- наредних дана сваких 48 часова све до објављивања коначних, службених и комплетних резултата избора.⁵⁸

У циљу поштивања наведене законске одредбе изборна комисија организује прикупљање резултата са свих редовних бирачких мјеста, те организује њихов унос са зелених копија, до 21.00 час за чланове Предсједништва БиХ, а преостале нивое интензивно до коначног уноса комплетних резултата избора.⁵⁹

За потребе прикупљања резултата изборна комисија може да ангажује и овласти лица која ће са редовних бирачких мјеста преузети вјеродостојне изборне резултате од бирачког одбора.⁶⁰

Унос, обрада и контрола резултата врши се кроз апликацију ЈИИС БиХ.

⁵⁶ Члан 5.26 Изборног закона БиХ и Члан 43. Правилника о спровођењу избора у Босни и Херцеговини.

⁵⁷ Члан 5.27 Изборног закона БиХ.

⁵⁸ *Ibid.*, Члан 5.29 а.

⁵⁹ Члан 60. став (1) Правилника о спровођењу избора у Босни и Херцеговини.

⁶⁰ *Ibid.*, Члан 60. став (2).

Слика 15. Форма за приступ уносу изборних резултата

Изборна комисија основне изборне јединице, најкасније 15 дана прије дана одржавања избора доноси акт о именовању сљедећих лица: (1) контролора за унос изборних резултата и (2) администратора уноса изборних резултата. У зависности од броја бирачких мјеста изборна комисија може да има више контролора (препоручено један (1) контролор на 25 бирачких мјеста). Контролор може да буде члан изборне комисије или друго лице које има неопходно искуство у спровођењу избора, те задовољавајућу оспособљеност у информатици.

За поступак уноса и правилног обједињавања резултата избора, изборна комисија ће обезбиједити по најмање један рачунар за унос сваких 25 бирачких мјеста, те додатно рачунар за администратора изборних резултата, као и рачунар за контролора изборних резултата. Сви рачунари требају да буду умрежени.

Дужности:

Референти за унос изборних резултата су дужни да тачно у апликацију ЈИИС БиХ – Модул за унос и обраду изборних резултата унесу изборне резултате онакве какве је бирачки одбор утврдио на бирачком мјесту.

Администратор изборних резултата (Супервизор контролора) је обавезан да прати тачно унос изборних резултата, како би изборни резултати са свих редовних бирачких мјеста били унесени на вријеме.

Контролор изборних резултата има обавезу да путем апликације ЈИИС БиХ – Модул за унос и обраду изборних резултата, на свим редовним бирачким мјестима на којима изборни резултати нису математички тачни, изврши корекције и то:

- исправи погрешан упис на обрасцу за збирне резултате, уколико бирачки одбор у поље број потписа на бирачком списку погрешно упише податак о броју имена на изводу из Централног бирачког списка
- исправи погрешан контролни број, уколико бирачки одбор у тест тачности упише број који не одговара стварном контролном броју

- исправи погрешно уписане бројеве који представљају суму одређених података: укупан број неважећих гласачких листића, укупан број важећих гласова за политичке субјекте и укупан број важећих гласова за кандидате за националне мањине⁶¹.

Важно!!!

- Контролор изборних резултата, и остало ангажовано особље, не смије да врши било какве корекције на оригиналним обрасцима или било којој копији образаца за збирне резултате које је бирачки одбор уписао на бирачком мјесту.
- Именовани контролори обавезни су завршити обуку у складу са Планом и програмом обуке за администрирање ЈИИС БиХ у основној изборној јединици којег је донијела Централна изборна комисија Босне и Херцеговине.

Након извршених свих корекција, контролор изборних резултата, односно администратор изборних резултата, подноси писани извјештај (одштампан из апликације) изборној комисији о свим бирачким мјестима на којима је:

- кандидат у оквиру отворене листе добио више гласова од политичког субјекта чији је кандидат
- број гласачких листића који је пронађен у гласачкој кутији већи или мањи од збира укупног броја важећих гласова и укупног броја неважећих гласачких листића.⁶²

Слика 16. Форма за приказ невалидности унесених резултата са бирачких мјеста

⁶¹ Ibid., Члан 64 став (2).

⁶² Ibid., Члан 64.

4.4.2 Поступак по захтјеву за правилно обједињавање резултата

Изборна комисија на основи извјештаја контролора изборних резултата подноси Централној изборној комисији БиХ **Захтјев за отварање вреће и правилно обједињавање резултата**, у којем наводи податке о бирачком мјесту за које је потребно правилно објединити утврђене резултате. Захтјев доставља Централној изборној комисији БиХ путем службеног телефакса или путем имејла.

Централна изборна комисија БиХ, на основу захтјева и оригиналних образаца за збирне резултате са тих бирачких мјеста, оцјењује оправданост захтјева за правилно обједињавање утврђених изборних резултата, те издаје налог за правилно обједињавање резултата.

Изборна комисија након добијања налога, организују правилно утврђивање резултата које може да обавља исти бирачки одбор, други чланови бирачког одбора или потпуно нови бирачки одбор.

Поступак отварања врећа за бирачка мјеста за које бирачки одбори нису правилно утврдили изборне резултата врши се одмах након што Централна изборна комисија БиХ да одобрење, а најкасније други дан након спроведених избора у периоду од 09:00 до 16:00 часова. Поступку правилног обједињавања изборних резултата присуствују акредитовани посматрачи за надгледање рада бирачког одбора или изборне комисије.⁶³

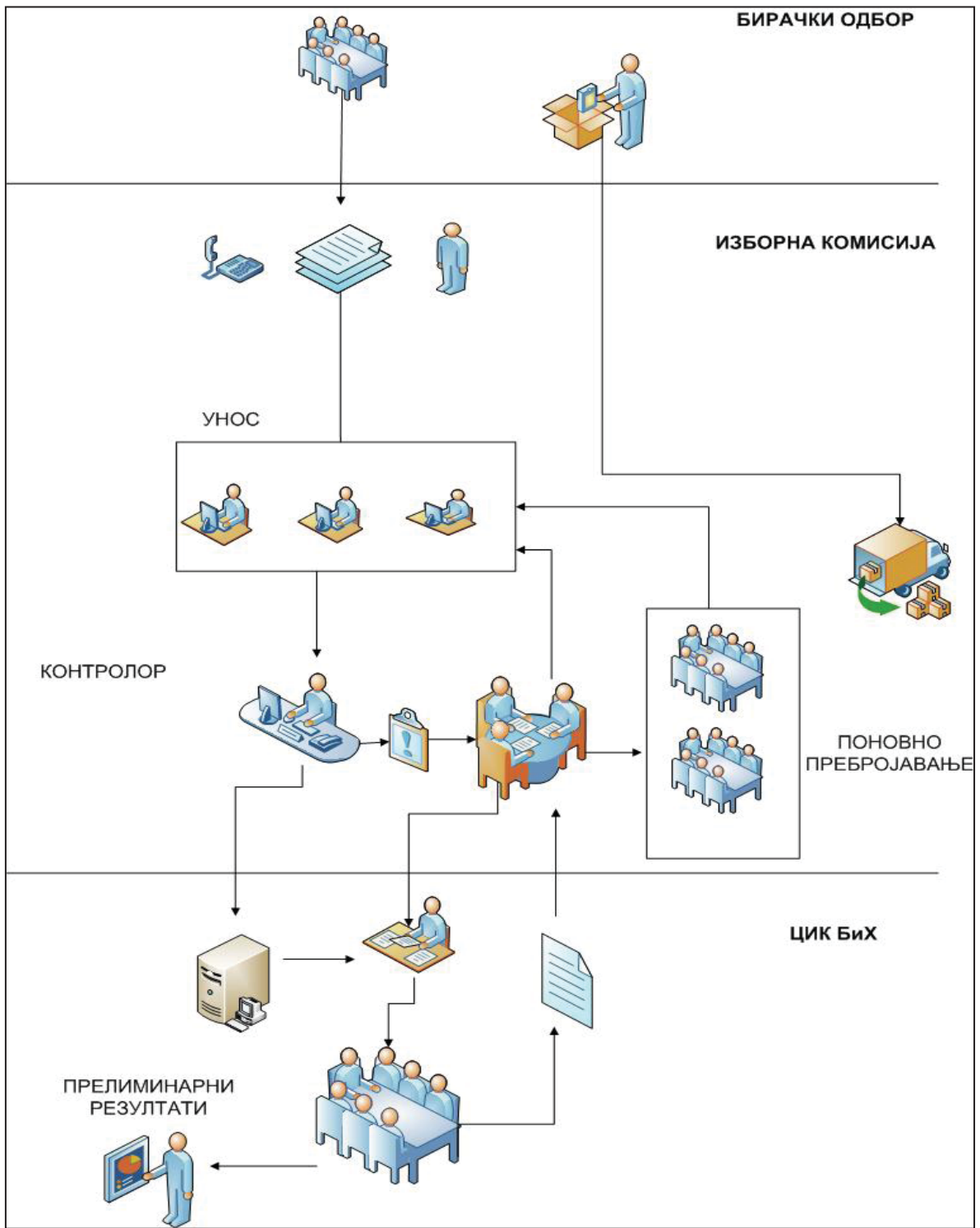
Изборна комисија треба да организује довољан број тимова за отварање врећа, како би се у задатом року могло да изврши поновно бројање. Свим посматрачима који прате процес правилног обједињавања изборних резултата изборна комисија треба да обезбиједи копију образаца са резултатима са поновног бројања.⁶⁴

Важно!!!

Правилно обједињавање резултата врши се на исти начин и по истим процедурама које важе код пребројавања на бирачком мјесту.

⁶³ *Ibid.*, Члан 62 став (3).

⁶⁴ *Ibid.*, Члан 62. став (4).

Шема 7. Приказ организације рада изборне комисије приликом уноса и обједињавања резултата избора

V. ЖАЛБЕ И ПРИГОВОРИ

5.1 Надлежности изборне комисије по приговорима и жалбама

Поступак заштите изборног права прописан је Поглављем 6. Изборног закона БиХ и Упутством за рјешавање по приговорима и жалбама поднесеним Централној изборној комисији и изборним комисијама⁶⁵. Заштиту изборног права обезбјеђују изборне комисије (ОИК/ ГИК и ЦИК БИХ) и Апелационо одјељење Суда БиХ.

Бирач и политички субјект, чије је право установљено Изборним законом БиХ, повријеђено лице може да уложи приговор у року од 48 сати, односно у изборном периоду у року од 24 часа од учињене повреде, осим ако Изборним законом БиХ није другачије одређено.

Чланом 6.2 став 1. Изборног закона прописан је приговор изборним комисијама (у року 24 часа), као редовно правно средство за заштиту изборног права, а чланом 6.6 став 2. жалба Централној изборној комисији БиХ, као редовни правни лијек против одлука ОИК (у року 48 часова), с тим да се и против одлука ЦИК БИХ може да уложи жалба Апелационом одјељењу суда БИХ у року од два дана од пријема одлуке, при чему Апелационо одјељење Суда БиХ доноси одлуку у року од три дана од дана пријема жалбе. Одлука Суда БиХ је коначна и обавезујућа.

ОИК/ГИК има првостепену надлежност за одлучивање по приговорима који се односе на кандидате и присталице политичких субјеката, те запослене или на други начин ангажованим у изборној администрацији који:

- носе и показују оружје на политичким скуповима, бирачким мјестима и њиховој околини
- ометају скупове других политичких субјеката
- обећавају новчане награде или друге материјалне користи с циљем добијања подршке бирача или врше пријетње присталицама других политичких субјеката
- потичу на гласање лице које нема право гласа
- потичу лица да гласају више пута на истим изборима, или да гласају у име другог лица.⁶⁶

Такође, изборна комисија је надлежна за повреде политичких субјекта, које наступе у периоду који почиње 24 часа прије отварања бирачких мјеста и траје до њиховог затварања, а које се односе на сљедеће:

- одржавање скупова у циљу изборне кампање
- излагање на бирачком мјесту и у његовој околини било каквих материјала у циљу утицања на бираче
- коришћење мегафона или других разгласних уређаја у циљу утицања на бираче и
- свака активност којом се омета или опструира изборни процес.⁶⁷

⁶⁵ “Службени гласник БиХ“, број 37/14.

⁶⁶ Члан 7.3 Изборног закона БиХ.

⁶⁷ *Ibid.*, Члан 7.4.

Иницијативу за покретање поступка може да поднесе правно или физичко лице надлежној изборној комисији у писаној форми, у којој је обавезно навести мјесто, вријеме, садржај учињене повреде и починиоца.⁶⁸

ОИК/ГИК могу, и по сазнању за учињену повреду из своје надлежности, да покрену поступак по службеној дужности против политичког субјекта и запосленог или на други начин ангажованог у изборној администрацији због кршења одредби Изборног закона БиХ.

Важно!!!

Уколико изборна комисија не покрене поступак по службеној дужности за учињену повреду из своје надлежности, односно не одлучи по приговору у случајевима у којима има првостепену надлежност и у роковима предвиђеним Изборним законом БиХ, Централна изборна комисија БиХ ће по сазнању покренути и окончати поступак, односно одлучити о приговору.

5.2 Поступак рјешавања приговора/жалби

I. Улагање приговора у року од 24 часа

Приговор се ОИК/ ГИК подноси у року од 24 часа у изборном периоду и то на посебном обрасцу. ОИК/ГИК је дужна да га размотри и донесе одлуку у року од 48 часова након истека рока од 24 часа, колико се оставља странама у поступку да доставе своја изјашњења.⁶⁹

II. Одбацује се приговор који је поднијело неовлашћено лице као и неблаговремен приговор

Уколико изборна комисија прими приговор за чије поступање није надлежна, а познато је која је изборна комисија надлежна за поступање, доставља приговор без одгађања надлежној изборној комисији и о томе обавјештава подносиоца приговора.

Приговор се подноси на обрасцу који садржи:

- мјесто, вријеме, починиоца и кратак опис учињене повреде
- одредбе Изборног закона БиХ за које подносилац приговора сматра да су повријеђене
- доказе који потврђују наводе приговора
- број телефакса на који ће се доставити одлука по приговору и
- потпис подносиоца приговора.⁷⁰

⁶⁸ *Ibid.*, Члан 6.2.

⁶⁹ *Ibid.*, Члан 6.3 став (2).

⁷⁰ Члан 4. Упутство о процедурама за рјешавање по приговорима и жалбама поднесеним Централној изборној комисији БиХ и изборним комисијама.

На основу члана 2.9 став (1) тачка 16. и члана 6.3 став (1) Изборног закона БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 и 7/14), Централна изборна комисија Босне и Херцеговине утврдила је

**ОБРАЗАЦ
ЗА ПОДНОШЕЊЕ ПРИГОВОРА ИЗБОРНИМ КОМИСИЈАМА**

1. Назив: Централна изборна комисија БиХ/ изборна комисија	
2. Име и презиме, односно назив подносиоца приговора и број телефакса који је Централној изборној комисији БиХ пријављен за службену комуникацију. ¹	
3. Датум и сат подношења приговора:	
4. Датум, сат и мјесто учињене повреде:	
5. Ко је учинио повреду:	
6. Кратак опис учињене повреде:	
7. Одредбе Изборног закона БиХ за које подносилац приговора сматра да су повријеђене:	
8. Прилог-докази који потврђују наводе приговора:	
9. Мјесто, датум, сат и читак потпис подносиоца приговора (бирача, овлаштеног представника политичког субјекта)	10. Потпис овлаштеног службеника за пријем приговора и печат:
М.П.	М.П.

РРК

7

Слика 17. Образац за подношење приговора – ПРК

Важно!!!

Ако приговор није поднесен на прописаном обрасцу, или је неразумљив, непотпун, односно не садржи довољно доказа којима би били поткријељени наводи истакнути у приговору, или нису наведене одредбе Изборног закона БиХ за које подносилац приговора сматра да су повријеђене, изборна комисија обавјештава подносиоца приговора да у року од 24 сата од пријема обавјештења допуни приговор и тако отклони недостатак на који му је у обавјештењу указано. У истом обавјештењу подносилац приговора биће упозорен на посљедице неотклањања недостатка, као и чињеницу да ће се у том случају сматрати да приговор није ни поднесен.

Ако изборна комисија приговор не одбаци, приступа његовом рјешавању

Приликом рјешавања приговора, изборна комисија може да поступа на основу утврђених чињеница или одржавати расправе.

Када изборна комисија одлучује по приговору који је достављен факсом, и када оцијени да је то потребно, може да затражи од подносиоца приговора да оригинал приговора достави непосредно или поштом.

III. Изборна комисија може приговор да одбије као неоснован или га усвоји и изрекне мјеру или санкцију

ОИК/ГИК је дужна да о својој одлуци одмах обавијести подносиоца приговора, као и друге стране.

IV. Улагање жалбе на одлуке ОИК/ГИК у року од 48 часова

Жалба садржи:

- пуни назив, односно контакте (с назнаком броја телефакса) подносиоца жалбе
- број и назив одлуке која се побија жалбом
- наводе у којем дијелу се одлука побија
- разлоге жалбе и доказе
- потпис подносиоца жалбе.⁷¹

Ако је жалба на одлуку ОИК/ГИК достављена директно Централној изборној комисији БиХ, она ће жалбу одмах телефаксом доставити ОИК/ГИК ради испитивања да ли је жалба благовремена и да ли је уложило овлашћено лице.

Ако ОИК/ГИК која је донијела првостепену одлуку жалбу не одбаци, може да је уважи и преиначи своју одлуку или жалбу достави Централној изборној комисији БиХ са свим актима који се односе на предмет и са изјашњењем на жалбу, у року од 24 сата од пријема жалбе.

⁷¹ *Ibid.*, Član 8.

Важно!!!

Изборне комисије дужне су да податке о примљеним приговорима и жалбама из своје надлежности уносе у Апликацију о приговорима и жалбама.

5.3 Примјери из судске праксе

1. Поступање изборне комисије по приговору политичког субјекта

Изборна комисија мора да правилно и потпуно утврди чињенично стање и након тога донесе одлуку

У предмету број: 01-03-126/14 изборна комисија је рјешавајући по приговору политичког субјекта да се на једном бирачком мјесту налази лице које је заступник из општинског вијећа који “упућује бираче на гласање за политичку коалицију којој и сам припада”, поменути приговор одбацила као недопуштен након чега је на поменуто одлуку изборне комисије уложена жалба Централној изборној комисији БиХ. Политички субјект је између осталог истакао недостатак образложења о разлозима “недопуштености”.

Централна изборна комисија БиХ је рјешавајући по жалби у предмету број 05-1-07-5-37/14 исту уважила. Испитујући жалбену одлуку Централна изборна комисија БиХ је извршила увид у наводе жалбе, наводе приговора, изјашњење изборне комисије, те оцијенила да се одлука изборне комисије не заснива на правилно и потпуно утврђеном чињеничном стању и правилној примјени материјалних прописа и предмет је вратила изборној комисији на поновно одлучивање, како би изборна комисија у поновном поступку правилно утврдила чињенично стање у конкретном предмету. Централна изборна комисија БиХ је у својој одлуци констатовала да је изборна комисија требала да цијени чињеницу да се умјесто присталице политичког субјекта за повреде одредаба Изборног закона БиХ може да казни политички субјект. Стога је изборна комисија била дужна да у поступку утврди да ли је поменуто лице заступник и у име којег политичког субјекта, као и остале чињенице које се односе на кршење одредбе из члана 7.4 став 1. тачка 5. Изборног закона (свака активност којом се омета или опструира изборни процес).

Након тога је изборна комисија донијела одлуку број: 01-03-126/14 којом се приговор политичког субјекта одбија као неоснован. У складу са налогом из Одлуке Централне изборне комисије БиХ, изборна комисија је испитала наводе политичког субјекта и утврдила да поменуто лице није члан изборне комисије, нити члан бирачког одбора, нити овлашћени представник политичког субјекта који учествује у изборима, нити кандидат на изборима на било којем нивоу, нити акредитовани посматрач. Од стручне службе општинског вијећа за примљени су докази да се ради о независном вијећнику који је представник националних мањина, али који не припада ни једном другом политичком субјекту. Осим тога утврђено је да се ради о лицу које је тешког здравственог стања и која је оповргло наводе агитације на бирачком мјесту јер “једва стоји на ногама”, а како ни у Записнику о раду бирачког одбора није евидентирана неправилност нити кршење Изборног закона, изборна комисија је одлучила да поменути Приговор одбије као неоснован. На ову одлуку није уложена жалба.

(Одлука Централне изборне комисије БиХ, број: 01-03-126/14)

2. Изрицање новчане санкције и налог за уклањање изборних плаката политичке партије

Изборна комисија изрећи ће новчану санкцију и наложити политичком субјекту да изврши уклањање изборних плаката

Из образложења:

Изборна комисија С. изрекла је новчану санкцију и налог политичкој странци да уклони своје плакате одлуком број: 010/2016 од 19. 06. 2016. године. Након доношења одлуке по жалби Централне изборне комисије БиХ политичка партија је уложила жалбу Апелационом одјељењу Суда БиХ.

Апелационо вијеће закључује да је правилна и законита одлука Централне изборне комисије БиХ када је одбила жалбу политичког субјекта и потврдила одлуку изборне комисије С. о изрицању новчане казне политичкој партији С. у износу од 1.000 КМ због кршења одредби члана 7.2 став (2) Изборног закона БиХ.

Наведена одредба прописује да је забрањено уклањати, прекривати, оштећивати или мијењати штампане огласе, плакате, постере или други материјал који се користи у сврху изборне кампање политичких партија. Неспорно је да је политичка партија С. љепљењем плаката кандидата своје странке преко плаката кандидата друге политичке партије на стубу у улици С.Р. учинила прекршај из члана 7.2 става (2) Изборног закона БиХ, што је утврђено увидом у оригиналне фотографије достављене уз приговор политичке партије Х. У изборном процесу политичке партије имају равноправан третман да јавна мјеста и јавне објекте користе у сврху кампање, укључујући одржавање скупова, излагање огласа, плаката, постера и другог сличног материјала. Поступање жалитеља на начин да је преко плаката другог политичког субјекта лијепио плакат кандидата који представља његову партију, представља забрањено понашање које се мора да санкционише и за коју је одредбом члана 19.9 став (1) тачка б) Изборног закона БиХ прописана новчана казна у распону од 1.000, 00 КМ до 10.000, 00 КМ.

(Рјешење вијећа Апелационог одјељења Суда БиХ, број: С1 3 Иж 023196 16 Иж од 03. 10. 2016. године)

3. Изрицање новчане санкције и забрана ангажовања на бирачком мјесту у трајању од четири (4) године.

Централна изборна комисија БиХ може да изрекне новчану санкцију члану бирачког одбора и забрани ангажман за рад у трајању од четири (4) године.

Из образложења:

Одлуком Централне изборне комисије БиХ, број: 05-1-07-5-223/17 од 18. 07. 2018. године, изречена је новчана казна у износу од 300,00 КМ и забрана ангажовања за рад на бирачком мјесту у трајању од четири (4) године.

Члан бирачког одбора Ф. С. одговоран је што је у обрасцу за збирне резултате за ОВ К. погрешно евидентирао гласове политичког субјекта С., супротно члану 5.25. Изборног закона БиХ.

Одредбом члан 5.25 Изборног закона БиХ је прописано да након затварања бирачког мјеста и завршетка бројања, бирачки одбор у одговарајуће обрасце уноси податке о резултатима. Записник о раду потписују сви чланови бирачког одбора, уколико члан бирачког одбора одбије да потпише, то се евидентира заједно са разлозима непотписивања.

Одговорност члана бирачког одбора Ф. С. се заснива на чињеници да је учествовао у поступку бројања гласачких листића и попуњавању обрасца, као и чињеница да је исправност наведених података потврдио својеручним потписом на обрасцу.

(Рјешење вијећа Апелационог одјељења Суда БиХ, број: С1 3 Иж 025972 17 Иж од 01. 08. 2017. године)

ПРИЛОЗИ

Извјештај о раду изборне комисије Образац – МИОРОИЈ

Мјесечни извјештај о раду изборне комисије основне изборне јединице

Попуњавање упитника извршити заокруживањем броја испреде жељеног одговора на крају извјештајног периода (на крају мјесеца)

Попуњавање упитника извршити заокруживањем броја испред жељеног одговора на крају извјештајног периода (на крају мјесеца)
ИЗБОРНА КОМИСИЈА

1. Назив изборне комисије која подноси извјештај : _____

2. Презиме и име особе која попуњава извјештај: _____

3. Функција особе у изборној комисији:

- а. Предсједник изборне комисије
- б. Члан изборне комисије
- ц. Секретар изборне комисије

4. Извјештајни период за мјесец/година _____

5. Да ли сте примили надокнаду за свој рад у претходном мјесецу ?

- а. Да
- б. Не
- ц. Дјелимично

6. Висина надокнаде за рад у изборној комисији (навести висину износа)

- а. Предсједник ИК _____
- б. Члан ИК _____
- ц. Секретар ИК _____
- д. Остало _____

7. Да ли изборна комисија има материјално-техничку подршку органа општине?

- а. Да
- б. Не
- ц. Дјелимично (навести која врста подршке је изостала)

8. Колико сте одржали сједница изборне комисије у току претходног мјесеца?

а. Једну сједницу

б. Више сједница (Ако је одговор б. навести број сједница) _____

ц. Није одржана сједница (навести разлог неодржавања сједнице)

9. Да ли су сви чланови изборне комисије присуствовали сједници?

а. Да

б. Не

(уколико је одговор НЕ потребно је навести који члан **није присуствовао** сједници и разлог)

Име и презиме _____

Разлог ако је познат: _____

10. Навести битна дешавања у извјештајном периоду (одлуке постигнућа и проблеме)

Образац (МНОРОИЈ)

Образац за депоновање потписа овлашћених особа

На основу члана 2.9 став (1) тачка 17, а у вези с чланом 6.3 став (1) Изборног закона БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07,33/08, 37/08, 32/10, 18/13 и 07/14), Централна изборна комисија БиХ утврдила је

ОБРАЗАЦ ДЕПОНИРАНИХ ПОТПИСА ОВЛАШТЕНИХ ПРЕДСТАВНИКА ПОЛИТИЧКЕ СТРАНКЕ, КОАЛИЦИЈЕ И ЛИСТЕ НЕЗАВИСНИХ КАНДИДАТА ЗА ПОДНОШЕЊЕ ПРИГОВОРА И ЖАЛБИ ЗА ИЗБОРЕ¹

Политичка странка/коалиција/листа независних кандидата _____
доставља потписе овлашћених представника странке/коалиције/листе независних кандидата:

Р/Б	Презиме	Име	Општина/Град	Лице овлашћено од председника/овлашћеног представника политичке странке/коалиције/листе независних кандидата	ЈМБГ:	Потпис ²
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

Напомена: Образац се доставља надлежној изборној комисији (члан 6.3 став (1) Изборног закона БиХ).

Образац се доставља уз приговор који се подноси Централној изборној комисији БиХ или изборној комисији ако није раније достављен изборној комисији (члан 6. Упутства о процедурама за рјешавање по приговорима и жалбама поднесеним изборним комисијама), и уз жалбу (члан 10. наведеног упутства).

Печат

Председник/овлашћени представник
политичке странке/коалиције/листе независних кандидата

Мјесто и датум

Потпис

¹ Ако је број овлашћених представника већи од броја предвиђеног у образцу, допуњено је овај образац копирати уз овјеру сваке странице поштом изборне комисије у демном доњем углу.
² Потпис овлашћеног представника мора одговарати потпису с идентификационог документа.

Табеларни приказ састава ОИК/ГИК у Босни и Херцеговини, све 143 изборне комисије према следећем:

Редни број	Ознака основне изборне јединице	Назив општине, града, дистрикта	Број чланова изборне комисије
1.	001	Велика Кладуша	5
2.	002	Цазин	7
3.	003	Бихаћ	7
4.	004	Босанска Крупа	5
5.	005	Бужим	3
6.	006	Крупа на Уни	3
7.	007	Нови Град	5
8.	008	Козарска Дубица	5
9.	009	Приједор	7
10.	010	Градишка	5
11.	011	Лакташи	5
12.	012	Србац	3
13.	013	Прњавор	5
14.	014	Дервента	5
15.	016	Брод	3
16.	017	Оџак	3
17.	018	Вукосавље	3
18.	020	Домањевац-Шамац	3
19.	021	Шамац	3
20.	022	Орашје	3
21.	023	Доњи Жабар	3
22.	024	Модрича	5
23.	025	Градачац	5
24.	026	Пелагићево	3
25.	029	Бијељина	7
26.	030	Босански Петровац	3
27.	031	Петровац	3
28.	032	Сански Мост	5
29.	033	Оштра Лука	3
30.	034	Бања Лука	7
31.	035	Челинац	3
32.	036	Добој-Исток	3

33.	037	Добој-Југ	3
34.	038	Добој	7
35.	039	Тешањ	5
36.	040	Станари	3
37.	042	Маглај	3
38.	044	Грачаница	5
39.	045	Петрово	3
40.	047	Лукавац	5
41.	049	Сребреник	5
42.	050	Тузла	7
43.	052	Челић	3
44.	054	Лопаре	3
45.	055	Теочак	3
46.	056	Угљевик	3
47.	057	Дрвар	3
48.	058	Источни Дрвар	3
49.	059	Кључ	3
50.	061	Рибник	3
51.	064	Мркоњић-Град	3
52.	065	Јајце	5
53.	066	Језеро	3
54.	067	Добретићи	3
55.	068	Кнежево	3
56.	070	Котор-Варош	5
57.	074	Теслић	5
58.	075	Жепче	5
59.	077	Завидовићи	5
60.	078	Бановићи	3
61.	079	Живинице	5
62.	080	Калесија	5
63.	081	Осмаци	3
64.	082	Сапна	3
65.	083	Зворник	7
66.	084	Босанско Грахово	3
67.	085	Гламоч	3
68.	088	Шипово	3
69.	089	Доњи Вакуф	3
70.	091	Травник	5
71.	093	Зеница	7
72.	094	Какањ	5
73.	095	Вареш	3
74.	096	Олово	3

75.	098	Кладањ	3
76.	101	Шековићи	3
77.	103	Власеница	3
78.	104	Братунац	3
79.	105	Сребреница	5
80.	106	Ливно	5
81.	107	Купрес (ФБиХ)	3
82.	108	Купрес	3
83.	109	Бугојно	5
84.	110	Горњи Вакуф – Ускопље	5
85.	111	Нови Травник	3
86.	112	Витез	3
87.	113	Бусовача	3
88.	114	Фојница	3
89.	115	Кисељак	3
90.	116	Високо	5
91.	117	Бреза	3
92.	118	Илијаш	3
93.	120	Соколац	3
94.	121	Хан-Пијесак	3
95.	124	Томиславград	3
96.	125	Прозор – Рама	3
97.	126	Јабланица	3
98.	127	Коњиц	5
99.	129	Крешево	3
100.	130	Хацићи	3
101.	131	Илица	7
102.	132	Источна Илица	3
103.	133	Нови Град Сарајево	7
104.	135	Вогошћа	5
105.	136	Центар Сарајево	7
106.	137	Стари Град Сарајево	5
107.	138	Источни Стари Град	3
108.	139	Ново Сарајево	7
109.	140	Источно Ново Сарајево	3
110.	141	Трново (ФБиХ)	3
111.	142	Трново	3
112.	143	Пале (ФБиХ)	3
113.	144	Пале	3
114.	146	Рогатица	3
115.	147	Вишеград	3
116.	148	Посушје	3

117.	149	Груде	3
118.	150	Широки Бријег	5
119.	158	Источни Мостар	3
120.	161	Невесиње	3
121.	163	Калиновик	3
122.	164	Гацко	3
123.	165	Фоча (ФБиХ)	3
124.	166	Фоча	5
125.	167	Горажде	3
126.	168	Ново Горажде	3
127.	169	Чајниче	3
128.	170	Рудо	3
129.	171	Љубушки	3
130.	172	Читлук	3
131.	173	Чапљина	5
132.	174	Неум	3
133.	176	Столац	3
134.	177	Берковићи	3
135.	179	Љубиње	3
136.	180	Билећа	3
137.	181	Равно	3
138.	182	Требиње	5
139.	183	Усора	3
140.	184	Костајница	3
141.	185	Милићи	3
142.	199	Град Мостар	7
143.	200	Брчко Дистрикт БиХ	7

ЛИТЕРАТУРА

Закони и правилници:

1. Изборни закон Босне и Херцеговине (“Службени гласник БиХ”, бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16)
2. Правилник о пријави и условима за овјеру политичких субјеката за учешће на Општим изборима 2018. године (“Службени гласник БиХ”, број: 29/18)
3. Правилник о употреби и изради извода из Централног бирачког списка (“Службени гласник БиХ”, број: 29/18)
4. Правилник о спровођењу избора у Босни и Херцеговини (“Службени гласник БиХ”, број: 29/18)
5. Правилник о утврђивању квалификација и поступку именовања чланова бирачких одбора (“Службени гласник БиХ”, број: 29/18)
6. Упутство о утврђивању квалификација, броја, именовању и разрјешењу и обуци чланова изборне комисије основне изборне јединице у Босни и Херцеговини (“Службени гласник БиХ”, број: 29/18)
7. Упутство о допуни Упутства о врстама, начину и роковима за одређивање бирачких мјеста (“Службени гласник БиХ”, број: 29/18)
8. Упутство о роковима и редослиједу изборних активности за Опште изборе у Босни и Херцеговини који ће се одржати у недјељу 7. октобра 2018. године (“Службени гласник БиХ”, број: 29/18)
9. Упутство о допунама и измјенама Упутства о увјетима и процедурама за акредитовање изборних посматрача у Босни и Херцеговини. (“Службени гласник БиХ”, број: 29/18)
10. Упутство о процедурама за рјешавање по приговорима и жалбама поднесеним Централној изборној комисији БиХ и изборним комисијама (“Службени гласник БиХ”, бр. 37/14)
11. Упутство о начину рада и извјештавања изборне комисије основне изборне јединице у Босни и Херцеговини.

Интернет странице:

1. Централна изборна комисија Босне и Херцеговине, www.izbori.ba
2. Суд Босне и Херцеговине, www.sudbih.gov.ba
3. Портал Правосуђа Босне и Херцеговине, www.pravosudje.ba

О АУТОРИМА

Др Суад Арнаутовић, доктор политичких наука, рођен је 17. новембра 1958. године у Сарајеву. Студирао је у Сарајеву и Загребу. Докторирао је на Универзитету у Сарајеву са тезом: „Политичко представљање и изборни системи у Босни и Херцеговини у XX стољећу“.

Објавио је слиједеће књиге: „Контроверзе о изборима и изборном систему у Босни и Херцеговини“, Сарајево, 2017.; „Политички систем Босне и Херцеговине“ (коаутор), Сарајево, 2010.; Политичко представљање и изборни системи у Босни и Херцеговини у XX стољећу”, Сарајево, 2009.; „Анализа политика – Хрестоматија”, Сарајево, 2008.; „Ten Years of Democratic Chaos – Electoral Processes in Bosnia and Herzegovina from 1996 to 2006., Essays, Analyses and Comments”“, Сарајево, 2007; “Општине/Опћине у Босни и Херцеговини – Демографске, социјалне, економске и политичке чињенице, (коаутор), Сарајево, 2006.; “Локални избори у БиХ 2004. – Научене лекције”, (коаутор), Сарајево, 2005.; “Пропедеутика политичког маркетинга, разумјевање и организовање успјешне изборне кампање”, Сарајево, 2001.; “Кампања за локалне изборе”, Сарајево, 2000.; “Како се бранила Босна”, Сарајево, 1997.; “Избори у Босни и Херцеговини ‘90. - Анализа изборног процеса”, Сарајево, 1996.

Учествовао је на више међународних научних и стручних симпозија и семинара о изборима и изборним процесима, на стручном усавршавању у области изборног система и управљања изборним кампањама у САД, те у посматрачким изборним мисијама на изборима одржаним у Хрватској (2004 и 2009.), Албанији (2004.), Азербејџану (2006.), Киргистану (2009.), Мексику (2009.), Македонији (2010.) и Канади (2018).

Учествовао је на међународним научним и стручним конференцијама посвећеним финансирању политичких странака, политичком интегритету и изборним процесима у Египту, Србији, Молдавији, Киргистану, Француској и Енглеској.

Такођер, 2007. године завршио је обуку за међународне изборне посматраче (СТО) на ОЕБС Академији у Бисхкеку, Киргистан, у организацији ОЕБС/ОДИХР-а.

Завршио је курс Колеца за међународне и сигурносне студије на Георге Ц. Марсхалл Еуропски центар за сигурносне студије (Гармишпартенкирхен, СР Њемачка) у септембру 2000. године. Завршио је курс Колеца за међународне и сигурносне студије на Георге Ц. Марсхалл Еуропски центар за сигурносне студије на тему „Синтетичка окружења за процјену националне сигурности (СЕНСЕ), Сарајево, јануар 2000. године.

Завршио је курс за изборне стручњаке на тему „Гласање изван земље и повећање учешћа“ у оквиру Бридге (Building resources in democracy, governance and elections) пројекта у Бечу, мај 2012. године. По позиву Комисије за демократију путем права (Венецијанска комисија) Савјета Европе поднио је реферат на 75. пленарној сесији Венецијанске комисије – Венеција, 13. јуни 2008. Исто тако, учествовао је на конференцијама о улози тијела за спровођење избора, које је организирила Венецијанска комисија, одржаним у Београду (2005.) и Лондону (2010.).

У јуну 2004. године Представнички дом Парламентарне скупштине БиХ др Арнаутовића именује за члана Централне изборне комисије БиХ. Након истека седмогодишњег мандата, поново је именован за члана Централне изборне комисије БиХ 22. 09. 2011. године. У периоду јануар 2008 – мај 2009 др. Арнаутовић је обављао дужност Предсједника Централне изборне комисије Босне и Херцеговине.

Др Ирена Хаџиабдић

Рођена је у Зеници 1960. године. Основну школу и Гимназију завршила је у Зеници, а звање дипломираног правника стекла је на Правном факултету у Београду. Након тога завршила је постдипломске студије у Великој Британији из области “Европских политика, права и менаџмента”. Докторску дисертацију под називом “Европски демократски стандарди и изборни систем Босне и Херцеговине” одбранила је на Правном факултету у Зеници.

Први радни однос засновала је као адвокатски приправник, а затим је радила у Управно-правном одјељењу Центра служби безбједности Зеница. Од 1997. до 2001. године наизмјенично је радила на пословима у Одјелу за изборе и Одјелу за демократизацију у Организацији за европску безбједност и сарадњу (ОЕБС) у Травнику и Зеници.

За извршну директорицу уреда Међународне фондације за изборне системе (ИФЕС) за БиХ именована је 2001. године. Активно је учествовала у оснивању Удружења изборних службеника у БиХ (УИСБиХ) чији је основни задатак унапређење избора у БиХ и професионална едукација изборне администрације. До именовања за чланицу Централне изборне комисије БиХ (ЦИК БиХ), била је на позицији извршне директорице овог удружења.

Дуги низ година се усавршавала у сфери избора кроз разне врсте едукација у земљи и иностранству. Презентовала је искуства о спровођењу избора и финансирању политичких партија у БиХ на више стручних и научних конференција. Написала је пет публикација и осамнаест чланака у области избора, те је била уредник листа „Избори“.

Представнички дом Парламентарне Скупштине БиХ први пут је именује за чланицу ЦИК БиХ 2007. године. Ову функцију обавља и у другом мандату, а дужност Предсједнице ЦИК БиХ је обављала у два наврата (од јануара 2010. до септембра 2011. године и од јануара 2017. до септембра 2018. године). Као чланица ЦИК БиХ учествовала је у раду парламентарних интересорних радних група.

Од 2002.- 2017. године била је чланица тимова за процјену провођења избора у седамнаест земаља по позиву ОЕБС ОДИХР (Одјел за изборе Уреда за демократске институције и људска права при Организацији за европску безбједност и сарадњу), Националног демократског института (НДИ), Међународног републиканског института (ИРИ) и других државних изборних комисија.

Обављала је значајне функције у Европи и свијету: предсједница и чланица Извршног одбора Удружења европских изборних службеника (АЦЕЕЕО); представљала ЦИК БиХ у Одбору за надзор и ревизију Удружења свјетских изборних тијела (А-ВЕБ) до октобра 2016. године; тренутно је у другом мандату чланица Одбора директора Међународне фондације за изборне системе (ИФЕС) са сједиштем у Вашингтону ДЦ.

Добитница је међународне награде за изузетна достигнућа у изборном менаџменту, која јој је додијељена 2013. године у Куала Лумпуру.

О ЦЕНТРАЛНОЈ ИЗБОРНОЈ КОМИСИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине је, на сједници Представничког дома, одржаној 21. августа 2001. године и на сједници Дома народа одржаној 23. августа 2001. године, усвојила стални Изборни закон Босне и Херцеговине, који је ступио на снагу 28. септембра 2001. године. Са тим даном основана је Изборна комисија Босне и Херцеговине предвиђена Анексом III Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини.

Конституирајућа сједница Изборне комисије Босне и Херцеговине одржана је 20. новембра 2001. године. Тиме је Привремена изборна комисија (ПИК) ОЕБС званично престала да постоји. На истој сједници донесена је Одлука о оснивању Секретаријата Изборне комисије Босне и Херцеговине.

У априлу мјесецу, 2006. године Изборна комисија БиХ мијења назив у Централна изборна комисија БиХ.

Централна изборна комисија БиХ је независан орган који подноси извјештај непосредно Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине и чије овласти из ње произилазе.

Централна изборна комисија координира, надгледа и регулише законитост рада свих изборних комисија и бирачких одбора у складу с Изборним законом БиХ, те доноси административне прописе за спровођење овог Закона.

Данијела Озме 7, 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина

Избори у Босни и Херцеговини, Поштански претинац 450, 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина

Телефон: +387 (0)33 251 300 Факс: +387 (0)33 251 329 Е-mail: kontakt@izbori.ba Веб адреса: www.izbori.ba